

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI
PEDAGOGICKÁ FAKULTA
Katedra primární a preprimární pedagogiky

Diplomová práce
Jana Cupáková

Téma regionu ve výuce na 1. stupni ZŠ - Štramberk

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma: Téma regionu ve výuce na 1. stupni ZŠ – Štramberk zpracovala sama. Veškeré prameny a zdroje informací, které jsem použila k sepsání této práce, byly citovány v textu a jsou uvedeny v seznamu použitých pramenů a literatury.

V Olomouci dne

Jana Cupáková

.....

.....

Ráda bych poděkovala mé vedoucí práce Mgr. Aleně Vavrdové, Ph.D. za vstřícný přístup, odborné vedení a cenné rady, které mi pomohly ke zpracování této diplomové práce. Dále děkuji celému kolektivu Základní školy svaté Zdislavy Kopřivnice, ZŠ Štramberk a žákům 4. tříd, za příjemnou atmosféru při realizaci projektu.

OBSAH

Úvod	6
Teoretická část	8
1 Město Štramberk	8
1.1 Základní informace o městě	8
1.2 Městské insignie	10
1.3 Fauna a flora města Štramberk	11
1.4 Geologické poměry	12
1.5 Historie města Štramberk	12
1.6 Současnost města Štramberk	13
1.7 Významné památky města Štramberk	13
1.8 Významné osobnosti města Štramberk	24
2 Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání (rvp zv)	28
2.1 Klíčové kompetence	28
2.2 Charakteristika vzdělávací oblasti „Člověk a jeho svět“	30
3 Regionální vlastivěda a pojmy s ní spojené	33
3.1 Region	33
3.2 Regionalismus	34
3.3 Regionální princip	34
3.4 Regionální prvky	35
4 Organizační formy a metody ve vyučování vlastivědy	37
4.1 Vyučovací formy ve vlastivědě	37
4.2 Vyučovací formy uskutečňované ve škole	37
4.3 Vyučovací formy uskutečňované mimo školu	38
4.4 Vyučovací metody ve vlastivědě	41
4.5 Vyučovací prostředky ve vlastivědě	41
Empirická část	43
5 Charakteristika a Cíl výzkumu, dílčí cíle a výzkumné předpoklady	44
5.1 Charakteristika zkoumané problematiky	44
5.2 Cíl výzkumu	44
5.3 Dílčí cíle	44
5.4 Výzkumné předpoklady	44
6 Metodika Výzkumu	46

6.1	Popis výzkumného problému.....	46
6.2	Popis výzkumného souboru (třídy).....	46
6.3	Místo realizace výzkumu	47
6.4	Použité výzkumné metody.....	47
6.5	Organizace výzkumu	51
7	Výsledky výzkumu.....	53
	Praktická část.....	63
8	Projekt vlastivědné vycházky	64
8.1	Trasa vlastivědné vycházky	67
8.2	Popis jednotlivých stanovišť	67
	Závěr.....	71
	Seznam zkratk.....	73
	Seznam zdrojů	74
	Seznam tabulek.....	77
	Seznam obrázků.....	78
	Seznam příloh.....	79

ÚVOD

Regionální vzdělávání je důležitou součástí vzdělávacího procesu, která přispívá k rozvoji kulturního povědomí a k posílení vztahu člověka k místu, kde žije. Význam této oblasti vzdělávání je často podceňován, přestože má zásadní vliv na formování identit a občanského povědomí jednotlivců. V dnešní době děti už i na 1. stupni základní školy tráví více a více času s moderními technologiemi jako jsou mobilní telefony, tablety, počítače a hlavně internet. Děti ví stále méně a méně o svém regionu, o historii, tradicích a současnosti obce, ve které žijí a to mě přivedlo na myšlenku, jak bych mohla pomoci dětem, aby mohly lépe poznat region, ve kterém žijí.

Když jsem nad touto problematikou přemýšlela více, došla jsem pocitu, že spousta dětí nemá téměř žádný vztah k regionu, ve kterém žijí. To se mi potvrdilo i v pedagogické praxi, kdy jsem začala učit v Olomouci a Kroměříži, obě to jsou krásná historická města, ale pro spousta žáků to bylo jen město, ve kterém žijí a jediné, co ve městě znají je cesta do školy, případně na různá sportoviště či kroužky.

Já jsem se ve Štramberku narodila a strávila jsem tam celý život, dokonce jsem působila jako průvodce po městě Štramberk, tudíž jsem věděla spousta věcí z minulosti i současnosti. Během této krátké etapy v mém životě jsem provázela i asijské turisty, turisté z okolních států byli na denním pořádku, občas si člověk připadal jako v cizině a ne v České republice ve svém rodném městě, protože Štramberk má spousta pamětihodností i přírodních památek světového formátu, pro které cestují turisté přes půlku zeměkoule.

Tohle byl tedy jeden z impulzů napsání této diplomové práce, aby žáci zúčastněných škol se mohli dozvědět více o městě Štramberk. Dalším důvodem ke zpracování diplomové práce s touto tematikou bylo vytvoření výukového materiálu, který by mohli využívat učitelé a učitelky v okolí města Štramberk, protože příprava hodin do regionální vlastivědy je často náročná, jak časově, tak obsahově. Ještě několikanásobně těžší je příprava pro učitele, který nezná region dokonale.

Diplomová práce je rozdělena do tří hlavních částí, konkrétně část teoretickou, empirickou a praktickou. Hlavním cílem teoretické části je pomocí literatury charakterizovat město Štramberk. V první kapitole charakterizujeme město Štramberk, zmiňujeme historii, současnost, významné památky i významné osobnosti, které působily v tomto regionu. V další kapitole se zaměříme na Rámcový vzdělávací program základního vzdělávání. Ve třetí kapitole popisujeme regionální vlastivědu a pojmy s ní související. V závěrečné kapitole teoretické části charakterizujeme organizační formy a metody ve vyučování vlastivědy.

V empirické části popisujeme výzkum, který jsme provedli na dvou základních školách. Hlavním cílem empirické části, a tedy i celé diplomové práce, bylo zjistit, zda znalosti žáků 4. ročníku základní školy, získané prostřednictvím formy vlastivědných vycházek, jsou větší než formou frontální výuky. K ověření znalostí jsme vytvořili a použili didaktický test. V této kapitole najdeme veškeré věci spojené s výzkumem včetně stanovení výzkumného problému, formulaci cílů a předpokladů, dále metodiku výzkumu a na konci kapitoly, také výsledky výzkumného šetření.

V praktické části se snažíme charakterizovat námi vytvořenou vlastivědnou vycházku včetně všech náležitostí, jako například popis jednotlivých stanovišť, popis trasy, organizaci práce, pomůcky atd.

V závěru si shrneme nejpodstatnější výsledky výzkumu, zhodnotíme, zda se nám podařilo dosáhnout cílů.

TEORETICKÁ ČÁST

1 MĚSTO ŠTRAMBERK

Štramberk – magické místo severní Moravy, perla ukrytá v lastuře Beskyd, místo, které od nepaměti láká různé návštěvníky svou krásou, neopakovatelností a jedinečností. Už v pravěku si místo oblíbili naši neandertálští předkové a život je zde prokazován po celou dobu existence této lokality nálezy dokládajícími osídlení už živočichy a rostlinami před miliony let, v období vzniku života na Zemi. (Kol. autorů, 2009)

Na Štramberku umění roste samo. Mně je zcela jasné, proč právě je to právě malý Štramberk, kde umění je tak soustavně propagováno a proč to nejsou města větší, bohatší. Na Štramberku je touha po kráse domovem a zákonem. Příroda je tu taková, že nutí člověka obklopovati se jen věcmi citu – uměním. Od jedné svíčky můžeš zapáliti svíček tisíce tisíců, od jednoho srdce uměleckého můžeš roznítiti celý svět. Na Štramberku hořela a hoří ta svíčka nepřetržitě a ozařuje cestu, kterou se jest bráti s lidu, s lidem a pro lid. (Šmíra a kol., 2012)

Město Štramberk, ležící na svazích Zámeckého kopce, Kotouče a Bílé hory, si zachovalo jedinečnou lidovou architekturu. Výnosem ministerstva kultury ze dne 29. května 1969 bylo vyhlášeno městskou památkovou rezervací s příslušným ochranným pásmem. (Šmíra a kol., 2012)

1.1 Základní informace o městě

Město Štramberk leží v severovýchodní části České republiky v Moravskoslezském kraji, v okrese Nový Jičín. Moravskoslezský kraj sousedí s Olomouckým a Zlínským krajem, dále na severu s Polskem a na východě se Slovenskem. Rozloha celého kraje je 5431 km² a s celkovým počtem 1 176 193 obyvatel se řadí na pozici 4. nejlidnatějšího kraje v České republice.

Obrázek 1: Poloha města Štramberk v rámci ČR, zdroj: Slepá mapa ČR [online] a vlastní úprava)

Okres Nový Jičín leží v jižní části ostravské průmyslové aglomerace. Svou rozlohou 882 km² a 149 670 obyvateli se řadí spíše mezi menší okresy České republiky. Z hlediska geomorfologického náleží území okresu Nový Jičín ke dvěma odlišným geologickým útvarům – k České vysočině, zabíhající na území okresu výběžky Nízkého Jeseníku s Vítkovskou vrchovinou a Karpatům s Podbeskydskou pahorkatinou a Moravskoslezskými Beskydami. Území Moravské brány podél toku řeky Odry odděluje obě horopisné jednotky úrodným pruhem údolní nivy. Většina území má pahorkatinný ráz s výškovým rozdílem nejvyššího a nejnižšího místa okresu 896 m n. m. (233 m n. m. u Jistebnických rybníků a

1 129 m výšková kóta Radhoště) (czso.cz [online]).

Obrázek 2: Detail okresu Nový Jičín, zdroj: mesta.obce.cz [online]

Město Štramberk má katastrální výměru 933 ha, počet obyvatel je 3488. V čele města stojí starosta, v roce 2022 byl zvolen starostou Ing. David Plandor Ph.D. Město Štramberk získalo v roce 2019 ocenění Historické město roku.

1.2 Městské insignie

1.2.1 Znak města Štramberk

Levou polovinu městského znaku představuje erb starodávného českého rodu Benešoviců (založen v 11. století) - zavínutá stříbrná střela v červeném poli, pravou znak Moravy - stříbrná orlice v modrém štítu. (Oficiální stránky města Štramberk [online])

Obrázek 3: Znak města Štramberk, zdroj: Oficiální stránky města Štramberk [online]

1.2.2 Vlajka města Štramberk

Předlohou praporu se stal znak z přelomu čtrnáctého a patnáctého století. Levou třetinu tvoří červené pole, do něhož je zasazena zavínutá střela symbolizující pány z Kravař (česko-slezský šlechtický rod Benešoviců). Ostatní plocha je modrá. Orlice, která je na ní znázorněna, připomíná příslušnost města k moravskému markrabství. Autorem symbolu je heraldik Jan Tejkal. (Oficiální stránky města Štramberk [online])

Obrázek 4: Vlajka města Štramberk, zdroj: Oficiální stránky města Štramberk [online]

1.2.3 Logo města Štramberk

Městské logo vzniklo v roce 2018 pro prezentaci města. Je naprosto odlišné od současného trendu jednoduchých až symbolických řešení vizuálních stylů. Známé prvky města jsou poskládány nad sebou do písmene Š (S), čímž upozorňují na fakt, že město Štramberk je celé situované v kopci pod Trúbou. Ta je i vrcholem celého kompozičního řešení. (Oficiální stránky města Štramberk [online])

Obrázek 5: Logo města Štramberk, zdroj:
Oficiální stránky města Štramberk [online]

1.3 Fauna a flora města Štramberk

V členitém území na rozhraní Podbeskydské pahorkatiny a Moravské brány je zastoupena pestrá mozaika vegetačního krytu. Přes dlouhodobý vliv působnosti člověka od 2. poloviny 13. století se v zájmovém území dosud zachovaly přírodní biotopy lesní vegetace i náhradní přirozené nelesní vegetace, která se vyvíjela v souvislosti s odlesňováním krajiny od doby osídlení. V okolí Štramberka můžeme z flóry nalézt pelyněk černobýl, merlík bílý, podběl lékařský, heřmánek terčovitý, mateřídouška vejčitá, kokrhel větší, jetel horský, šalvěj přeslenitá, kokořík vonný, orlíček obecný, Devaterník velkokvětý velký.

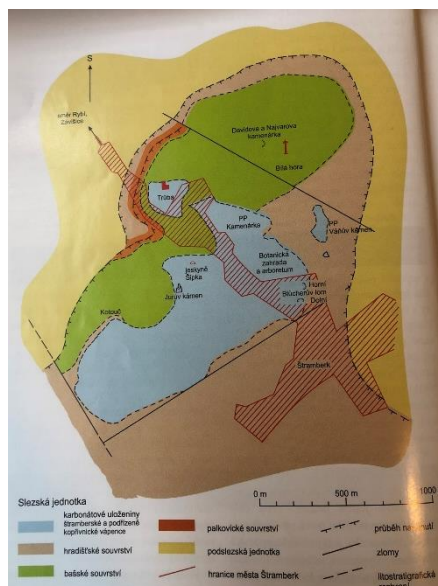
Co se týče fauny, nalezneme zde různé druhy měkkýšů jako například hlemýžď zahradní, boděnka malinká, plzák zahradní, plzák žlutopruhý, modranka karpatská, dále zde najdeme sklípkanka černého, běžníka stepního, snovačku pečující, vodoucha stříbřitého, šídlatku páskovanou, vážku červenou, šídlo královské. Z brouků například roháčka kozlíka, zdobence zelenavého. Do flóry Štramberka patří motýli stejně nerozlučně jako Trúba nebo štramberské uši. Výhradní postavení mezi motýly zaujímá jason červenooký. Dnes můžeme jasoně v české přírodě spatřit pouze na skalnatých stráních Štramberka. Dále je zde k vidění otakárek fenyklový, babočka admirál, či modrásek bahenní. Z obratlovců je k vidění stehlík obecný, vrabec domácí, ježek západní, kuna skalní, veverka obecná, jezevec lesní, srnec obecný. (Blahutová, 2010).

Obrázek 6: Jason červenooký v Kamenárce, zdroj:
Blahutová, 2010

1.4 Geologické poměry

Město Štramberk se nachází v karpatské části České republiky v členitém reliéfu Podbeskydské pahorkatiny. Její část rozkládající se mezi obcí Hostašovice a Frýdlantem nad Ostravicí dostala právě podle města Štramberk označení Štramberská vrchovina. Velkou tradici má ve městě Štramberk těžba vápence, podle archivních záznamů pochází první písemné zprávy o těžbě vápenců u Štramberka z počátku 17. století, kdy byl otevřen lom „pod Trúbou“. Větší využití těžby a zpracování vápenců bylo však zaznamenáno až v 19. století, kdy byly po roce 1820 otevřeny lomy na Skalkách. Těžený vápenec se v polních pecích páčil na vápno. Průmyslová těžba vápence se datuje až do roku 1881, kdy bratři Gutmannové otevřeli lom na západním úpatí Kotouče, od té doby pokračuje těžba v této lokalitě dodnes. (Blahutová, 2010)

Obrázek 7: Zjednodušená geologická mapa okolí Štramberka, zdroj: Blahutová, 2010

1.5 Historie města Štramberk

První zmínka o Štramberku pochází z roku 1359, kdy se uvádí „castrum Strallenberg“ – hrad Štramberk. Osídlení v podhradí existovalo již ve 13. století. Po tatarském vpádu roku 1241 bylo postaveno město z velké části ze dřeva, kromě domů na náměstí. Na náměstí jsou domy měšťanské, které bývaly prostornější než chalupy v přilehlých ulicích. Chalupy měly a doposud mají kamennou podezdívku. Půdorys města tvoří nepravidelný mnohoúhelník. Na severozápadě se nad městem tyčil hrad – dnes známý jako Trúba. Městské hradby měly dvě brány a tři nárožní bašty. Od 16. století se začala rozvíjet obě předměstí, Horní a Dolní. Historické město s oběma předměstími představuje v současné době obydlý skanzen. (Šmíra a kol., 2012)

Na základě vpádu tatarského vojska na Moravu vznikla pověst, která vypráví o statisících Tatarů, kteří se vydali z Asie do evropských zemí. Tataři neohroženě postupovali Evropou a pobili tisíce a tisíce lidí, jako důkaz jejich úspěchu při dobývání Evropy utínali lidem uši a posílali svému panovníkovi do Asie. Jakmile však dorazili do Štramberka, lid opouštěl své příbytky a utíkal na strmý, nepřístupný Kotouč, kde doufal v záchranu. Lid se modlil na kolenou a prosil o Boží pomoc, která nakonec přišla. Když padl večer, nebe se zatáhlo a strhla se velká vichřice, hromy, blesky a velký déšť. Vody bylo tolik, že zaplavila tatarské vojsko, které tak bylo poraženo vyšší mocí. Za této příležitosti se prodávají perníkové uši, známé pod názvem štramberské uši, či tatarské uši. (Oficiální stránky města Štramberk [online])

1.6 Současnost města Štramberk

Život v drsných podmínkách tohoto kraje obyvatele Štramberka zocelil, byli tvrdí k sobě i jiným, pracovití, houževnatí, hrdí, šlachovití, upřímní i veselí a za tyto vlastnosti si vysloužili hanlivou nálepku „no jo – Štramberák“, která ale pro Štramberáka byla a je poctou, odlišením od ostatních, vyznamenáním. (Kol. autorů, 2009)

Poklidný život Štramberku zpestřují nejrůznější kulturní akce, jako jsou vyhlášené a velkolepé poutě a jarmarky, šermířská klání a dobývání hradu, koncerty, výstavy, sportovní utkání a soutěže i divadelní představení. Ve městě funguje velké množství nejrůznějších spolků, mimo jiné dva ochotnické soubory pořádající pravidelné divadelní přehlídky, TJ Sokol, TJ Orel, oddíly juda, kopané a odbíjené, Klub českých turistů. (Místopisy.cz [online])

1.7 Významné památky města Štramberk

Je tu krásně, vždy, když se odněkud vracíme a mohou to být pohádkové kraje, srdce se vždy rozbuší rychleji, když spatříte naše město. Již zdálky je vidět zřícenina hradu, kde hrdě a ostražitě hlídá své panství stará dáma, věkovitá, ale šarmantní, důstojná a přesto nádherná, Trúba. Pod ní na skalkách v podhradí, jak vlaštovčí hnízda přilepeny dřevěné domečky působící dojmem pohody a tepla. Historická část městečka se vine údolím mezi Bílou horou, Zámeckým kopcem a Kotoučem. Na území města nalezneme i jiné zajímavosti a památky, krásnou přírodu, potěšení z výhledů do dalekého okolí a překvapivá zákoutí. (Michnovi, 2000)

1.7.1 Hrad Štramberk

Zakonzervované pozůstatky zříceniny středověkého hradu s romanticky obnovenou hradní věží, zvanou Trúba, na skalnatém hřebeni přímo nad severozápadní stranou náměstí. Hrad se stal dominantou i jakýmsi poznávacím znamením celého města. Kdo byl zakladatelem hradu, s určitostí nevíme. Dle lidového podání měli hrad založit templáři, ale skutečnost

zůstává, že již k roku 1359 byl zeměpanským majetkem. Zakladatelem hradu byl zřejmě někdo z rodu Benešoviců. První písemná zmínka dokládající existenci hradu je obsažena v privilegii moravského markraběte Jana Jindřicha, bratra císaře Karla IV., ze dne 4. prosince 1359, kterým markrabě rozkazuje znovu vystavět zpustošené městečko pod hradem Strallenbergem a nařizuje, aby se městečko nazývalo podle hradu. Listem z 27. září 1380 dal moravský markrabě Jošt hrad a městečko Štramberk s okolními vesnicemi v léno olomouckému komořímu Vokovi III. z Kravař. V následujících stoletích mělo hrad ve vlastnictví několik majitelů.

Po třicetileté válce vychází hrad již jako zřícenina. Roku 1621 byl protestantskými oddíly Valachů obsazený hrad obléhán císařskými vojsky a značně poškozen. Roku 1624 se stávají majiteli jezuité a nastává silná rekatolizace na celém územním panství. Jezuité však na hradě nesídlili. V roce 1783 se zřítla celá přední část hradního paláce a od té doby silně zchátralý hrad rychle pustl. K rychlému zániku nadzemních částí dolního paláce i velké části opevnění přispěli především obyvatelé městečka v podhradí, kteří kamenné zdi rozebrali pro stavební materiál svých domů.

Obrázek 8: Rekonstrukce možné podoby hradu Štramberku v době vrcholící gotiky na konci 14. století (kresba J. Štěpánek), zdroj: Šmíra a kol., 2012

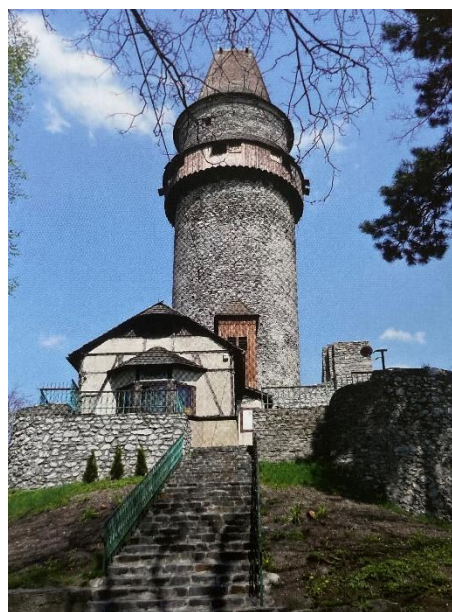
Roku 1899 získává zbytky štramberského hradu Klub českých turistů. Ten již následujícího roku dostává povolení k úpravám hradní věže na turistickou rozhlednu. Skromné zbytky hradních zdí jsou podrobeny důkladné konzervaci. Klub českých turistů pod vedením MUDr. Adolfa Hrstky dal hradní věž přebudovat na rozhlednu, kterou předal 1904 do užívání široké veřejnosti. Místo staršího hradního paláce zaujala tzv. Jaroňkova útulna, o něco později byla v meziválečném období na místě zaniklého dolního paláce vybudována známá Hrstkova chata. V roce 1994 se majitelem stává město, které hrad prostřednictvím nájemců spravuje dodnes.

Hrad byl vystavěn na výrazném skalnatém výběžku z masivu Bílé hory, jeho vrcholovou polohu na konci úzkého skalnatého hřebene zaujalo jádro hradu o půdorysu obdélníka (cca 30 x 15 m) vymezená 1,5 m silná kamenná hradba zaoblenými nárožími. Za zalomenou čelní hradbou byl vystavěn dodnes stojící vysoký válcový bergfrit, strážní věž o vnějším průměru 9,6 m a výšce přes 40 m, která bránila hrad a předhradí od přístupové, nejméně chráněné severovýchodní strany. Při vrcholu věže se nacházel dnes obnovený dřevěný ochoz na kamenných krákorcích. Na konci jádra hradu se na celé jeho šíři rozkládal starší věžovitý horní palác (11 x 15 m), jehož zbytky byly odstraněny při obnově hradu před sto lety. Na jihozápadě jádra hradu se rozkládalo předhradí, ohraničené kamennými hradbami (vymezující plochu cca 80 x 45 m). Při jižním nároží hradby předhradí byla vystavěna čtvercová věž, chránící branku vedoucí k městu. Druhá věž snad stála ve východním nároží nad městem. Přístupová cesta do předhradí vedla od severovýchodu zděným úzkým příhrádkem podél skalnatého hřebene před jádrem hradu.

Po romantizující obnově hradní věže se areál zříceniny štramberského hradu stal vyhledávaným cílem turistů, ale i spolkového života, kdy zde byly pořádány pravidelné slavnosti. Ačkoliv bylo mnoho původních konstrukcí hradu při stavbách obou chat zničeno, přesto byly všechny nálezy a pracovní postupy pečlivě zaznamenány pro příští generace. Hrad Štramperk s věží Trúbou se stal neodmyslitelným symbolem města a širokého okolí, který do těchto míst ročně přiláká tisíce návštěvníků. (Šmíra a kol., 2012)

Obrázek 9: Jádro hradu Štramperk se známou věží trúbou od východu, zdroj: Šmíra a kol., 2012

Obrázek 10: Pohled na bývalé hradní jádro se zříceninami horního paláce a strážní věží od jihozápadu před rekonstrukcí věže a konzervací zřícenin v roce 1904 a dnešní stav, zdroj: Šmíra a kol., 2012

1.7.2 Jaroňkova útulna

Historie útulny spadá do roku 1903, kdy zde, při patě věže, zřídil odbor Klubu českých turistů malou restauraci s verandou. V roce 1906 byla poničena větrnou smrští, ale došlo k okamžité obnově. Posledních velkých úprav se dočkala v roce 1924, kdy Klub československých turistů ve Štramberku přestavěl nevyhovující dřevěnou útulnu ve zděnou z hrázděného materiálu a upravil interiéry na vkusnou hostinskou místnost s výčepem a restaurací. Tehdy získal svůj název „U Jaroňků“.

Současným majitelem je město Štramberk. Útulna již více než sto let patří neodmyslitelně k hradu a věži Trube a dotváří díky svému vzhledu, odkazující na tradici lidové architektury, jeho příjemný romantický vzhled. Současný nájemce se poměrně zdařile snaží o propagaci hradu a v objektu Jaroňkovy útulny zřídil expozici o historii hradu, informační centrum a malé centrum projektu tzv. Valašského království. (Šmíra a kol., 2012)

Obrázek 11: Jaroňkova útulna z plochy jádra hradu hrázděné podobě, kterou nabyla v roce 1924, zdroj: Šmíra a kol., 2012

1.7.3 Chata Dr. Hrstky

Turistická chata na štramberském hradě, vystavěná zčásti na místě pozůstatků dolního paláce hradu. Chata vznikla v roce 1925, tedy ve druhé fázi romantické obnovy a popularizace hradu, byla pojmenována na paměť významného propagátora a dlouhodobého představitele Štramberka MUDr. Adolfa Hrstky. Současným majitelem je město Štramberk.

Projekt větší turistické chaty si dal za cíl vybudovat stavbu, která by svým vzhledem napodobovala typické roubené chalupy ve městě a Pobeskydí obecně. Je otázkou, zda-li byla výstavba velké chaty na hradě přínosem či ne. Nestačila-li pro potřeby turistů na počátku 20. století byla vybudována Jaroňkova útulna. Mohlo se tak zachovat cenné torzo dolního paláce hradu, které výstavbou nové chaty zcela a bez řádného průzkumu zmizelo. Jako jistě pozitivní faktor je však třeba vyzdvihnout snahu stavebníků o stylový vzhled chaty, který by nenarušoval štramberský kolorit. (Šmíra a kol., 2012)

Obrázek 12: Celkový pohled na současnou podobu chaty MUDr. Hrstky od jihu, zdroj: Šmíra a kol., 2012

1.7.4 Kostel sv. Jana Nepomuckého

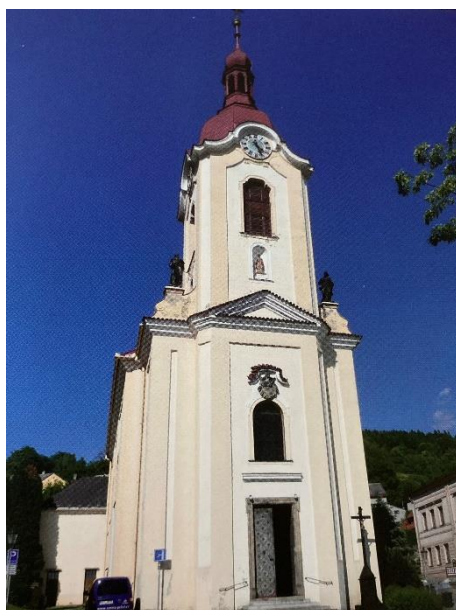
Zděná barokní stavba římskokatolického farního kostela sv. Jana Nepomuckého stojí v severovýchodní frontě štramberského náměstí, kterému dominuje. Slavnostní položení základního kamene se odehrálo dne 16. května 1721 v souvislosti s připravovaným svatořečením českého mučedníka za víru Jana Nepomuckého. Iniciátorem výstavby byl regent Tovařystva Ježíšova P. Karel Pfefferkorn. Hrubá stavba svatostánku byla již za rok, přesněji 17. května 1723, za velké slávy posvěcena. Původní stavba kostela však postrádala průčelní věž se zvonovým patrem. Ta byla přistavěna až roku 1907 a stavba tak získala současnou podobu.

Pro výstavbu nového hlavního štramberského chrámu, který měl nahradit kapacitně nedostačující starší pozdně gotický kostel sv. Bartoloměje u fary, bylo vybráno nezastavěné místo v severovýchodní části náměstí.

Jednolodní barokní stavba s ustoupeným polygonálním presbytářem byla svým štíhlým vysokým průčelím orientována do náměstí, odkud se do kostela i vstupovalo. Po výstavbě vysoké štíhlé průčelní věže byl hlavní vstup veden před předsíň v jejím přízemí. Průčelí s věží i boční fasády kostela člení jednoduché lisénové rámce, doplněné po obvodě stavby bohatě profilovanou korunní římsou. Boční fasády lodi kostela jsou tříosé, s okny s půlkruhovým zakončením, ve střední ose na epištolní straně je přízemní pravoúhlý přístavek kaple se sedlovou střechou. K evangelijní straně presbytáře přiléhá zákristie s novodobou oratoří v patře. Před střední osu průčelí předstupuje obdélný rizalit hmoty věže se zkosenými rohy, završený trojúhelným tympanonem. V ose rizalitu je zabudován pravoúhlý kamenný portál a velké okno s půlkruhovým záklenkem, v suprafenestře nad ním je pod zprohýbanou profilovanou římsou umístěna oválná kartuš s dvojhavým císařským orlem textem s letopočtem „MDCCXXII“, upomínajícím na výstavbu kostela. Ve štítu staršího hlavního průčelí jsou umístěny dvě sochy, socha sv. Josefa a socha sv. Antonína Peduánského. Z původního štítového průčelí byla přenesena pouze socha sv. Jana Nepomuckého. Vrcholek věže se zvonovým patrem zdobí nové věžní hodiny a pseudobarokní helmice s lucernou. Ve věži visí dva zvony, přenesené sem ze staré zvonice. Uprostřed hřebene střechy vystupuje menší sanktusník s jehlancovou střechou. Interiér lodi je zaklenut valenou klenbou s výsečemi. Stejná klenba je i v presbyteriu, odděleném od prostoru lodi půlkruhovým vítězným obloukem. Výzdobě interiéru dominuje vzácné sousoší Kalvárie, pocházející ze zbořeného kostela Povýšení sv. Kříže na Kotouči. Celková výzdoba lodi je dílem brněnského malíře Jana Kohlera, který provedl obnovu interiéru na počátku 20. století, po výstavbě věže. V přední části lodi se nachází zděná kruchta nesená trojicí arkád s kamennými pilíři. V zákristii,

v podvěží v kapli Panny Marie Lurdské je valená klenba se styčnými výsečemi s vytaženými hřebínky. Před vstupem do chrámu je umístěn památný litinový misijní kříž z roku 1834, vyrobený v nedalekých arcibiskupských železárnách ve Frýdlantu nad Ostravicí.

Farní kostel sv. Jana Nepomuckého je cenou barokní stavbou, která je výraznou pohledovou dominantou náměstí a napomáhá dotvářet celkový kolorit a charakter městské památkové zóny. (Šmíra a kol., 2012)

Obrázek 13: Vstupní průčelí kostela sv. Jana Nepomuckého před přestavbou v roce 1907 a dnes, zdroj: Šmíra a kol., 2012

1.7.5 Kašna

Novorenesanční kamenná kašna z přelomu 19. a 20. století s ústřední litinovou postavou bohyně Hygie se nachází uprostřed štramberského náměstí.

Objekt se skládá z polygonální pískovcové nádrže na terasovitém schodišti, které vyrovnává příkrý spád terénu náměstí. Uprostřed kamenné nádrže stojí na betonovém soklu litinová fontána, se spodní částí v podobě zvonového útvaru ozdobeného prstenci a květy. Na něj nasedá plochá litinová mísa s dekorem mušle. Na míse stojí samotná historizující socha bohyně Hygie v podobě antické ženy v nařasených šatech, která nese na pravém rameni amforu, zakončenou menší ornamentálně ozdobenou mísou, z níž tryská voda. Voda dopadá na dolní mísu a z ní do hlavní kamenné nádrže.

Uprostřed náměstí, částečně na místě dnešní kašny, stávala v minulosti zděná stará radnice a městský pivovar. Kvůli zvýšené spotřebě piva byl starý měšťanský poloroubený pivovar v roce 1744 přestavěn a roku 1787 rozšířen o přístavbu nové sladovny. Pro špatný

stavební stav a nutnost uvolnění prostoru na náměstí byly pivovar se sladovnou i starou radnicí v roce 1868 zbořeny. Jedinou památkou je tzv. pivovarská studna, nacházející se dodnes v těsné blízkosti kašny.

Romantizující kašna s tryskající vodou je hezkým doplňkem náměstí nejen z ohledu architektonického, ale rovněž i společenského, neboť slouží k osvěžení turistů v horkých letních dnech. (Šmíra a kol., 2012)

Obrázek 14: Celkový pohled na kašnu na náměstí, zdroj: Šmíra a kol., 2012

1.7.6 Kotouč

Výrazný kopec s dvojicí vrcholů, z nichž vyšší je vysoký 517 m n. m. (před odtěžením 538 m n. m.), tvoří typickou dominantu Štramberka a jeho okolí. Vrch je známý poslední staletí především pro svou bizarní rozpůlenou podobu, způsobenou narušením povrchu intenzivní těžbou kvalitního vápence.

V minulosti byl svou pro svou výhodnou polohu obýván a osidlován. Po třicetileté válce se stal Kotouč s velkým přispěním jezuitů významným poutním místem.

Vrch Kotouč představuje nejvýznamnější lokalitu štramberských jurských vápenců. Z botanického hlediska měl také velký význam, protože tvořil útočiště vzácného motýla jasoně červenookého, který zde měl ideální podmínky pro rozvoj živných rostlin housenky tohoto motýla. Ve 30. letech 20. století však došlo k vymírání tohoto druhu. V roce 1982 byla přičiněním p. Jana Lukáška provedena reintrodukce tohoto živočicha zpět na tuto lokalitu.

Kotouč je významný také z hlediska geologie a paleontologie. Lokalita je známá výskytem amonitů druhu *Perisphinctes senex* a *Dalmaniceras progenitor*, které jsou vůdčími typy pro svrchní tithón. Nalezneme zde zkamenělé zbytky ostrokožců, belemnitů, mlžů, ramenonožců a korálů. I když se kámen na Kotouči lámal odpradávná, můžeme říci, že intenzivní těžba a zpracování vápence byly zahájeny až s příchodem bratří Guttmannů v roce 1880.

Byla zde vybudována stezka sedmi velkých velikánů českého národa, kde jsou znázorněny pomocí bust sedm významných osobností českých dějin. (Šmíra a kol., 2012)

1.7.7 Jeskyně Šipka

Světově proslavená jeskyně zvaná Šipka ve svahu vrchu Kotouče nedaleko vstupu do Národního sadu u nové základní školy. Proslulost si tento přírodní útvar získal nálezem části čelisti neandrtálského dítěte. Jeskyně Šipka vznikla zkrasovatěním štramberských vápenců v blokových akumulacích.

Dne 18. listopadu 1878 poprvé navštívuje jeskyni Karel Jaroslav Maška, profesor na novojičínském gymnáziu, a hned následujícího roku zahajuje archeologický výzkum a vykopávky v jeskyni Šipce. Nejvýznamnější den nastává 26. srpna 1880, kdy zde Maška nalézá unikátní a světoznámou čelist neandrtálského dítěte (40 000 před n. l.).

Dne 9. ledna 1960 byla jeskyně Šipka vyhlášena Národní přírodní památkou a je dodnes jednou z nejnavštěvovanějších atrakcí Štramberku i širokém okolí. (Šmíra a kol., 2012)

Obrázek 15: Celkový pohled na jeskyni Šipku od přístupové strany zdroj: Šmíra a kol., 2012

1.7.8 Národní sad

Z velké části zachovalý přírodně krajinářský park zvaný „Národní sad“ se nachází na velké části pozůstatku vrchu Kotouče. Součástí sadu je světově známá jeskyně Šipka, galerie soch mnoha slavných štramberských a českých osobností a několik památných pomníků.

O vznik přírodního parku, který by spojoval volnočasové aktivity a prezentaci národní a místní hrdosti, usiloval zdejší lékař a vlastivědný pracovník MUDr. Adolf Hrstka již od roku 1919. Při aktu slavnostního otevření národního sadu dne 6. srpna 1922 byla odhalena busta 1. československého prezidenta Tomáše G. Masaryka a A. Jiráska. V roce 1923 byla umístěna v jeskyně Šipka pamětní deska K. J. Maškovi, nálezci čelisti neandrtálského dítěte. Brzy přibyl památník Jana Žižky z Trocnova a socha sv. Václava, busta Bedřicha Smetany, Leoše Janáčka, Františka Palackého, Jana Čapka.

Největší slávy se Národnímu sadu dostalo v období první republiky, kdy si lidé ještě uvědomovali svou národní hrdost, podporovanou bustami jejich hrdinů. Sochy i pomníky byly vzorně udržovány, podobně jako lavičky a chodníčky spojující jednotlivá zastavení. Stejně tak byly udržovány i výhledy na město. Již během meziválečného období některé části Národního sadu zabral rozrůstající se lom na vápenec a kromě proslavené jeskyně Šípka začal po roce 1945 zájem o park upadat. Sochy byly mnohokrát poničeny vandaly a park neorganizovaně zarůstal lesním porostem. Mnohé ze soch i pomníků se rázem ocitly uprostřed husté vegetace a o bývalých překrásných výhledech na město již nemohla být řeč. Dnes se však blýská na lepší časy, Národní sad na Kotouči se opět stává pro turisty zajímavým výletním místem. (Šmíra a kol., 2012)

1.7.9 Štramberské lázně

V půvabném zákoutí starobylého Štramberka se nacházelo oční oddělení, zvané orthoptické, jehož posláním je léčebná péče o šilhavé děti. Poněvadž se jedná o léčení dlouhodobé, byla při tomto oddělení otevřena rovněž škola. Vyučování v ní začalo 16. února 1953 a od září 1955 přibyla i škola mateřská. Nouzové učebny se postupně získávaly adaptací z obytných místností i z cizineckých pokojů někdejších lázní – štramberských „kupelí“.

Zakladatelem štramberských lázní, lidově zvaných „kupelí“, byl Jan Bajer, tkadlec ve Štramberku. Zabýval se léčením především kožních vyrážek a měchýře. Zvláště při léčení kýly dosáhl takových úspěchů, že se s ním radili i lékaři. Byl vynikajícím znalcem léčivých bylin, jejich léčivé moci i způsobů léčení pomocí nich. Pověst o jeho vědomostech a zručnosti se rozšířila a brzy k němu přicházeli nemocní i ze vzdálených obcí.

Štramberské kupele tvořila rovná plocha v zahradě s dřevěnými lavicemi a stoly, několik primitivních, z desek sbitých kabin s dřevěnými vanami. V zahradě stály dvě dřevěné chalupy a před nimi několik vstupních schodů zakrývala stříška, která tvořila podloubí. Jedna chalupa sloužila jako výčep. Součástí kupelí byla i kuželna, související s druhou dřevěnou budovou. V roce 1870 přistavil Bajer léčebný dům a zvýšil počet kabin.

Několik nezdařených spekulací zapříčinilo úpadek a Bajer byl nucen lázně prodat. Rozešel se i se svou vlastní ženou a rodinou. Lázně prodal v květnu 1877. Zemřel 13.3. 1878 ve věku 68 let.

Lázně koupil František Kretschmer, který svému novému podniku věnoval spoustu času. V roce 1884 přistavěl nový lázeňský dům a rozšířil majetek lázní zakoupením pozemků a dřevěného domu s ovčírnou. Léta 1884 – 1890 byla dobou největšího rozmachu štramberských lázní. Za Kretschmera bývaly lázně velmi oblíbeným místem pro zdejší občany, ale i pro návštěvníky z Kopřivnice, Příbora i vzdálenějšího okolí. (Adamec, 2008)

Obrázek 16: Hlavní lázeňský dům na počátku 20. století a dnešní stav, zdroj: Šmíra a kol., 2012

1.7.10 Kostel sv. Kateřiny v Tamovicích

Částečně roubený zděný kostel sv. Kateřiny v Tamovicích, zaniklé středověké vsi, která se rozkládá při cestě ze Štramberka do Rybí nad potokem Sedlničkou. Kostelík vznikl snad ve 14. století jako centrum duchovní správy zaniklé obce, která byla archeologicky odborně prokázána, a do dnešních dnů si zachoval některé původní architektonické prvky - gotický vítězný oblouk, okno s kružbami a lomený portál bočního vchodu. Objekt kostela má podobu jednoduché zčásti zděné stavby s pravoúhlým presbytářem a se strmou sedlovou střechou. Zděná loď kostela je obdélná, její přízemí na západní, severní a zčásti i na jižní straně překrývá dřevěná předsíň, tzv. sobota, s pultovou střechou. V interiéru se nachází vzácný dřevěný kazetový strop a po obvodu probíhají dřevěné tribuny a prořezávanými poprsněmi, nesené trámovými pilířky. Kostelík představuje vzácně dochovanou stavbu přechodného typu mezi celodřevěným a kamenným kostelem s mnoha typickými znaky lidové architektury. Hřbitov kolem kostelíka je volně přístupný, kostel samotný jen příležitostně. (Šmíra a kol., 2012)

Obrázek 17: Kostel sv. Kateřiny v současnosti, zdroj: Šmíra a kol., 2012

1.8 Významné osobnosti města Štramberk

Je dobré si připomenout nelehkou životní cestu některých našich rodáků. Museli překonávat těžkosti doby, usilovali o to, aby svou pílí a snahou něčeho dosáhli. A dokázali mnoho, stali se významnými pracovníky svého oboru, ať už to byla kultura, národopis, cestování, ...

Už kdysi náš filozof a první prezident T. G. Masaryk prohlásil: „Mít v rodině a rodu světlý vzor, je osud šťastný.“ To, co platí pro rodinu, platí pochopitelně i pro obec, vesnici či město a buďme rádi, že i Štramberk má takové vzory. (Adamec, 2009)

1.8.1 Zdeněk Burian

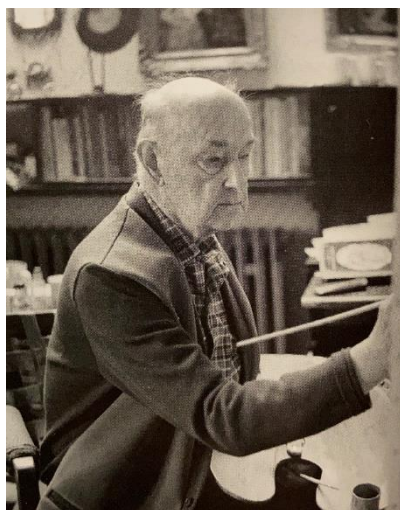
Zdeněk Burian byl malíř a ilustrátor, který se narodil 11. února 1905 v Kopřivnici. Od mládí projevoval Zdeněk značné kreslířské nadání a v mladistvém věku pouhých čtrnácti let byl přijat do figurální školy J. Obrovského na Akademii výtvarných umění v Praze – a to rovnou do druhého ročníku. Z akademie však odešel. Roku 1924 nastoupil základní vojenskou službu ve Valašském Meziříčí na 18 měsíců u 40. tamního pluku. Po návratu z vojny se jeho životní i umělecká dráha dostává na výsluní. První kniha s Burianovými ilustracemi *Dobrodružství Davida Balfoura* od R.L. Stevensona, vyšla roku 1921.

Zdeněk Burian našel v městě Štramberk celoživotní inspiraci. Jeho láska k zobrazování lidí a zvířat pravěku se opírala o vzpomínky z mládí a o časté návštěvy jeskyně Šipka ve Štramberku. První ilustrace s tematikou pravěku připravil k povídce Eduarda Štorcha *Lovci sobů a mamutů*, jejíž knižní podobu *Lovci mamutů* Burian později také ilustroval. Pro školy maloval sérii obrazů z oboru paleontologie a o vývoji člověka v předhistorické době.

Mistr Burian vytvořil kolem 9850 ilustrací, jimiž doprovodil spoustu literárních příběhů (přes 460 knižních titulů), především autorů Karla Maye, Julese Verna nebo Rudyarda Kiplinga. Jeho imaginativní realismus, s kterým zobrazoval pravěké výjevy, uznávali odborníci

po celém světě a jeho reprezentativně ilustrované publikace se objevily v téměř dvaceti jazykových mutacích v zemích celého světa. Burian byl ve své době jediným malířem, jenž se věnoval snad všem pravěkým obdobím – od formování zemského povrchu až po vývoj druhu *Homo sapiens*.

Malíř a ilustrátor, romantik a dobrodruh, tramp a neuvěřitelně plodný umělec Zdeněk Burian zemřel 1. července 1981. Ve Štamberku, místě, které jej v mládí tak výrazným způsobem ovlivnilo, má Mistr Burian své muzeum. (Tichánek, 2007)

*Obrázek 18: Zdeněk Burian při práci,
zdroj: Tichánek, 2007*

1.8.2 Adolf Hrstka

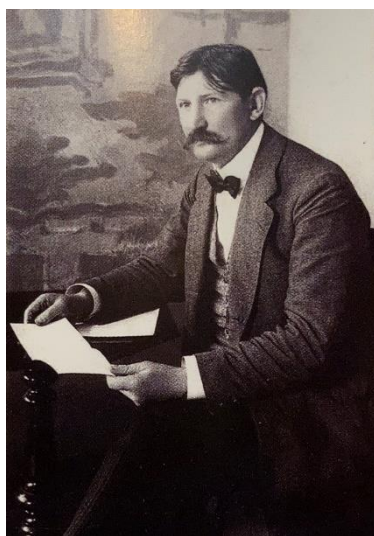
Lékař, vlastivědný pracovník, organizátor turistiky a propagátor Štamberka Adolf Hrstka se narodil 7. března 1864 v Klešicích u Heřmanova Městce, v okrese Chrudim. Adolf měl dva bratry a sestru. Po studiu gymnásia v Chrudimi dokončil středoškolské vzdělání na Reálném gymnáziu v Kolíně v roce 1884. Poté se stal posluchačem medicíny na České univerzitě Karlo – Ferdinandově. Promoval 25. července v roce 1893.

Jako mladý lékař přišel do Štamberka 1. listopadu 1893. Ihned si zamiloval své nové působiště pro jeho přírodní krásu i bohatství folkloru. Krása městečka a zaostalost jeho obyvatel byly pro mladého Hrstku podnětem k velké práci. Rozvinul zde bohatou vlastivědnou a propagační činnost. Jeho prvořadou snahou bylo vzbudit o Štamberk zájem prostřednictvím turistiky. Začal město propagovat svými články v novinách a turistických časopisech. V roce 1895 založil ve Štamberku odbor Klubu českých turistů a prostřednictvím něho ovlivňoval veškeré kulturní dění na Štamberku. Jednal například o možnosti oprav zříceniny hradu Štamberka. Dále byl iniciátorem vybudování Národního sadu s bustami osobností české

historie na vrchu Kotouč, který byl slavnostně otevřen 6. srpna 1922. Štramberk začal poutat k sobě pozornost turistické veřejnosti.

Pro Hrstku byl Štramberk místem natolik milým a kouzelným, že se o radost potřeboval podělit. Počal zvat umělce, a to nejen z okolí. Prvým, koho krása městečka a okolí zaujala, byl rožnovský malíř Bohumír Jaroněk. S dr. Hrstkou jej pak pojilo celoživotní přátelství.

Ze Štramberka odešel po svém třicetisedmiletém blahodárném působení v březnu 1930 do Ostravy. MUDr. Adolf Hrstka zemřel po dlouhé nemoci v Ostravě 19. května 1931. (Tichánek, 2007)

Obrázek 19: Adolf Hrstka, zdroj: Tichánek, 2007

1.8.3 Karel Jaroslav Maška

Karel Jaroslav Maška, středoškolský učitel, významný moravský archeolog, paleontolog a antropolog se narodil 28. srpna 1851 v Blansku. Po absolvování farní školy v Blansku se učil krátce zámečnickem, v letech 1865 – 1870 studoval německou reálku v Brně. V letech 1870 – 1872 následovala inženýrská škola na německé technice v Brně a studium techniky na Univerzitě ve Vídni. Od roku 1874 učil na zemské vyšší reálce v Jihlavě a rok nato na německé vyšší reálce ve Znojmě. Není bez zajímavosti, že v letech 1882 – 1884 byl jeho učitelem přírodopisu a fyziky Gregor Mendel, v kontaktu zůstali i po Maškových studiích.

Již od mládí pomáhal s vykopávkami salmovskému zámeckému lékaři dr. Jindřichu Wankelovi v Moravském krasu. Pod jeho vlivem obrátil Maška svou pozornost k prehistorii. Jeho pozornost upoutala hora Kotouč a její jeskyně Šipka. 18. listopadu 1878 zahájil průzkum jeskyně Šipky a Jurova kamene. V jeskyni Šipce našel 26. srpna 1880 v malém výklenku, v popelu ohniště, úlomek dolní čelisti neandrtálského člověka, starý přibližně 50 tisíc let. Nalezl ji v hloubce 140 cm v neporušené vrstvě spolu s četnými kamennými nástroji a

kosterními pozůstatky fauny. Objev tohoto nálezu vyvolal ve vědeckém světě značný rozruch a mnohé disputace. V roce 1881 prezentoval čelist na mezinárodním antropologickém kongresu v Salzburku. Karel J. Maška prozkoumal také jiná pravěká naleziště na Novojičínsku, také se velkou měrou zasloužil o prozkoumání prehistorického sídliště na Skalce v Předmostí u Přerova.

Maška zemřel 6. února 1916. Pro moravskou archeologii je štěstím, že to byl právě K. J. Maška, který tento nález učinil, na tehdejší dobu dobře posoudil a vědecky zhodnotil. Maškova obsáhlá vědecká práce, vyrostlá na Štramberku, přesáhla svým významem daleko hranice Moravy. V roce 1923 byla na stěně šipky umístěna K. J. Maškovi pamětní deska od akademického sochaře Františka Juráně. (Tichánek, 2007)

*Obrázek 20: Karel Jaromír Maška,
zdroj: Tichánek, 2007*

2 RÁMCOVÝ VZDĚLÁVACÍ PROGRAM PRO ZÁKLADNÍ VZDĚLÁVÁNÍ (RVP ZV)

Od školního roku 2007/2008 vstoupil v platnost Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání (dále jen RVP ZV), který obsahuje dlouhodobé cíle, vymezuje pojetí oblasti vzdělávání, cíle a obsah jednotlivých oblastí a oborů vzdělávání, očekávané kompetence. Stanovuje nezbytné učivo v jednotlivých oborech vzdělávání vedoucí k získání očekávaných kompetencí (dovedností, vědomostí).

Smyslem a cílem vzdělávání podle RVP ZV je vybavit všechny žáky souborem klíčových kompetencí na úrovni, která je pro ně důležitá a připravit je tak na další vzdělávání a uplatnění ve společnosti. Úroveň klíčových kompetencí, které žáci dosáhnou na konci základního vzdělání, nelze ještě považovat za ukončenou, ale získané klíčové kompetence tvoří neopomenutelný základ žáka pro celoživotní učení, vstup do života a do pracovního procesu. RVP ZV klade důraz na ty postupy ve výuce, které vedou ke spolupráci, rozvíjí kritické myšlení, podporují komunikační dovednosti, dovednosti argumentace, sebevyjádření a rozvoj nadání a talentu u žáků (Vavrdová, 2009).

2.1 Klíčové kompetence

V České republice vymezuje RVP ZV základní klíčové kompetence, které představují souhrn vědomostí, dovedností, schopností, postojů a hodnot důležitých pro osobní rozvoj a uplatnění každého člena společnosti. Smyslem a cílem vzdělávání je vybavit všechny žáky souborem klíčových kompetencí na úrovni, která je pro ně dosažitelná, a připravit je tak na další vzdělávání a uplatnění ve společnosti. Klíčové kompetence se prolínají, jsou multifunkční, mají nadpředmětovou podobu a lze je získat vždy jen jako výsledek celkového procesu vzdělávání (RVP ZV, 2021).

RVP ZV (2021) vymezuje tyto klíčové kompetence:

a) **Kompetence k učení**

Na konci základního vzdělávání žák:

Vybírá a využívá pro efektivní učení vhodné způsoby, metody a strategie, plánuje, organizuje a řídí vlastní učení, vyhledává a třídí informace, operuje s obecně uznávanými termíny, znaky a symboly, uvádí věci do souvislostí, poznává smysl a cíl učení, má pozitivní vztah k učení.

b) **Kompetence k řešení problému**

Na konci základního vzdělávání žák:

Vnímá nejruznější problémové situace ve škole i mimo ni, rozpozná a pochopí problém, přemýšlí o nesrovnalostech a jejich příčinách, promyslí a naplánuje způsob řešení problémů a

využívá k tomu vlastního úsudku a zkušenosti, vyhledá informace vhodné k řešení problémů, nachází jejich shodné, podobné a odlišné znaky, využívá získané vědomosti a dovednosti k objevování různých variant řešení, samostatně řeší problémy, kriticky myslí, činí uvážlivá rozhodnutí a je schopen je obhájit, uvědomuje si zodpovědnost za svá rozhodnutí a výsledky svých činů zhodnotí..

c) Kompetence komunikativní

Na konci základního vzdělávání žák:

Formuje a vyjadřuje své myšlenky a názory v logickém sledu, vyjadřuje výstižně, souvisle a kultivovaně v písemném i ústním projevy, naslouchá promluvám druhých lidí, porozumí jim, vhodně na ně reaguje, účinně se zapojuje do diskuse, obhazuje svůj názor a vhodně argumentuje.

d) Kompetence sociální a personální

Na konci základního vzdělávání žák:

Účinně spolupracuje ve skupině, podílí se společně s pedagogy na vytváření pravidel práce v týmu na základě poznání nebo přijetí nové role v pracovní činnosti pozitivně ovlivňuje kvalitu společné práce, podílí se na utváření příjemné atmosféry v týmu, na základě ohleduplnosti a úcty při jednání s druhými lidmi přispívá k upevňování dobrých mezilidských vztahů

e) Občanské kompetence

Na konci základního vzdělání žák:

Respektuje přesvědčení druhých lidí, váží si jejich vnitřních hodnot, je schopen vcítit se do situace ostatních lidí, odmítá útlak a hrubé zacházení, chápe základní principy, na nichž spočívají zákony a společenské normy, je si vědom svých práv a povinnosti ve škole i mimo školu, respektuje, chrání a ocení naše tradice a kulturní i historické dědictví.

f) Pracovní kompetence

Na konci základního vzdělání žák:

Používá bezpečně a účinně materiály, nástroje a vybavení, dodržuje vymezená pravidla, plní povinnosti a závazky, adaptuje se na změněné nebo nové pracovní podmínky, přistupuje k výsledkům pracovní činnosti nejen z hlediska kvality, funkčnosti, hospodárnosti a společenského významu, ale i z hlediska ochrany svého zdraví i zdraví druhých.

g) Kompetence digitální

Na konci základního vzdělávání žák:

Ovládá běžné používaná digitální zařízení, aplikace a služby, využívá je při učení i při zapojení do života školy a do společnosti, samostatně rozhoduje, které technologie pro jakou činnost či

řešený problém použít; získává, vyhledává, kriticky posuzuje, spravuje a sdílí data, informace a digitální obsah, k tomu volí postupy a prostředky, které odpovídají konkrétní situaci a účelu; využívá digitální technologie, aby si usnadnil práci.

RVP ZV je příležitostí nejen pro žáky, ale také pro učitele, kteří se podílí na tvorbě Školního vzdělávacího plánu (dále jen ŠVP) a sami tvoří svůj třídní plán. Musí ovládat metody a strategie, které k očekávaným cílům vedou. Jsou rozvíjeny kompetence učitele tj. soubor profesních dovedností a dispozic, kterými má být vybaven učitel, aby mohl efektivně vykonávat své povolání. Obvykle jsou uváděny jako hlavní kompetence osobnosti a kompetence profesní (Vavrdová, 2009).

a) Osobní kompetence učitele

Zahrnují zodpovědnost, tvořivost, schopnost aktivně a samostatně řešit problémy, týmově spolupracovat, být sociálně vnímavý a reflexivní.

b) Profesní kompetence učitele

Se vztahují k obsahové složce výkonu profese („znalost předmětu“), ale dnes jsou zdůrazňovány především komunikativní, řídicí, diagnostické a další, které vedou k přípravě mladého člověka na budoucí život.

2.2 Charakteristika vzdělávací oblasti „Člověk a jeho svět“

Vzdělávací oblast Člověk a jeho svět je koncipována pro první stupeň základního vzdělávání. Tato integrovaná vzdělávací oblast propojuje učivo společenskovední s přírodovědným a s výchovou ke zdraví (poznání živé a neživé přírody, člověka a jeho základních činností, formování zdravého životního stylu, základní orientace v různých druzích techniky a informatiky, osvojování základních pracovních návyků a dovedností, jednoduché pracovní postupy potřebné pro praktický život atd.).

S pomocí vzdělávací oblasti Člověk a jeho svět si žáci budují prvotní ucelený obraz světa a ujasňují si vztahy v něm. Učí se soustředěně vnímat i pozorovat a co nejvíce rozvíjet vědomé užívání smyslů. V tvůrčí a radostné atmosféře poznávají, jak mnoho zajímavého je možné najít ve světě, který sice už znají ze své dosavadní zkušenosti, ale který nyní společně objevují v širších souvislostech. Důležitý je prostor pro jazykové (i jiné) pojmenování a vyjadřování poznatků a dojmů ze setkávání s okolním světem. Získané dovednosti, rozvoj citových kvalit a podněcení zájmu o učení mohou naplno a dlouhodobě otevřít brány zvědavosti a poznávání.

Propojení vzdělávací oblasti Člověk a jeho svět s reálným životem a s praktickou ukázkou může být velkou pomocí žákům i ve zvládnání nové životní situace školáků. Může jim pomoci při hledání jejich postavení mezi vrstevníky, upevňování pracovních a režimových návyků, volných vlastností i přivykání na rytmus školního života. Také jim může pomoci uvědomovat si vztahy k domovu a rodině, více vnímat vazby přírodního a životního prostředí i mezilidské vztahy.

Při výběru konkrétního učiva je nutné brát v úvahu nejen podmínky školy pro výuku, společenské prostředí, ve kterém se žáci pohybují, ale i krajinné, regionální zvláštnosti a v neposlední řadě roční období a změny v přírodě (Rašková, 2006).

Obor vzdělávací oblasti Člověk a jeho svět je členěn do pěti tematických okruhů:

- V tematickém okruhu *Místo, kde žijeme* se žáci učí na základě poznávání nejbližšího okolí, vztahů a souvislostí v něm chápat organizaci života v rodině, ve škole, v obci, ve společnosti. Učí se do tohoto každodenního života vstupovat s vlastní aktivitou a představami, hledat nové i zajímavé věci a bezpečně se v tomto světě pohybovat. Důraz je kladen na praktické poznávání místních a regionálních skutečností a na utváření přímých zkušeností žáků (např. v dopravní výchově). Různé činnosti a úkoly by měly přirozeným způsobem probudit v žácích kladný vztah k místu jejich bydliště, postupně rozvíjet jejich národní cítění a vztah k naší zemi (RVP ZV, 2021).
- V tematickém okruhu *Lidé kolem nás* si žáci postupně osvojují a upevňují základy vhodného chování a jednání mezi lidmi, uvědomují si význam a podstatu pomoci a solidarity mezi lidmi, vzájemné úcty, snášenlivosti a rovného postavení mužů a žen. Poznávají, jak se lidé sdružují, baví, jakou vytvářejí kulturu. Seznamují se se základními právy a povinnostmi, se světem financí, ale i s problémy, které provázejí soužití lidí, celou společnost nebo i svět (globální problémy). Celý tematický okruh tak směřuje k prvotním poznatkům a dovednostem budoucího občana demokratického státu (RVP ZV, 2021).
- V tematickém okruhu *Lidé a čas* se žáci učí orientovat v dějích a v čase. Poznávají, jak a proč se čas měří, jak události postupují v čase a utvářejí historii věcí a dějů. Učí se poznávat, jak se život a věci vyvíjejí a jakým změnám podléhají v čase. V tematickém okruhu se vychází od nejznámějších událostí v rodině, obci a regionu a postupuje se k nejdůležitějším okamžikům v historii naší země. Podstatou tematického okruhu je vyvolat u žáků zájem o minulost, o kulturní bohatství regionu i celé země. Proto je

důležité, aby žáci mohli samostatně vyhledávat, získávat a zkoumat informace z dostupných zdrojů, především pak od členů své rodiny i od lidí v nejbližším okolí, aby mohli společně navštěvovat památky, sbírky regionálních i specializovaných muzeí, veřejnou knihovnu atd. (RVP ZV, 2021).

- V tematickém okruhu *Rozmanitost přírody* žáci poznávají Zemi jako planetu sluneční soustavy, kde vznikl a rozvíjí se život. Poznávají velkou rozmanitost i proměnlivost živé i neživé přírody naší vlasti. Jsou vedeni k tomu, aby si uvědomili, že Země a život na ní tvoří jeden nedílný celek, ve kterém jsou všechny hlavní děje ve vzájemném souladu a rovnováze, kterou může člověk snadno narušit a velmi obtížně obnovovat. Na základě praktického poznávání okolní krajiny a dalších informací se žáci učí hledat důkazy o proměnách přírody, učí se využívat a hodnotit svá pozorování a záznamy, sledovat vliv lidské činnosti na přírodu, hledat možnosti, jak ve svém věku přispět k ochraně přírody, zlepšení životního prostředí a k trvale udržitelnému rozvoji (RVP ZV, 2021).
- V tematickém okruhu *Člověk a jeho zdraví* žáci poznávají především sebe na základě poznávání člověka jako živé bytosti, která má své biologické a fyziologické funkce a potřeby. Poznávají zdraví jako stav bio-psycho-sociální rovnováhy života. Žáci se seznamují s tím, jak se člověk vyvíjí a mění od narození do dospělosti, co je pro člověka vhodné a nevhodné z hlediska denního režimu, hygieny, výživy, mezilidských vztahů atd. Získávají základní poučení o zdraví a nemocech, o zdravotní prevenci a poskytování první pomoci. Osvojují si bezpečné chování a vzájemnou pomoc v různých životních situacích, včetně mimořádných událostí, které ohrožují zdraví jedinců i celých skupin obyvatel. Žáci si postupně uvědomují, jakou odpovědnost má každý člověk za své zdraví a bezpečnost i za zdraví jiných lidí. Žáci docházejí k poznání, že zdraví je důležitá hodnota v životě člověka (RVP ZV, 2021).

3 REGIONÁLNÍ VLASTIVĚDA A POJMY S NÍ SPOJENÉ

Žáci již od útlého dětství projevují zájem o krajinu, ve které vyrůstají. Problém je v tom, že tato přirozená dětská zvědavost bývá ve školách podporována jen výjimečně (Čekal, 2011).

Místo bydliště a okolí školy je pro žáka mladšího školního věku významný zdroj učení. Vychází z jeho potřeby učit se přímou zkušeností a poznatky si ověřovat na konkrétních příkladech. Ve vzdělávací oblasti Člověk a jeho svět je zařazen tematický celek Místo, kde žijeme, který je přímo zaměřen na praktické poznávání nejbližšího okolí. Žák se seznamuje s organizací a vzájemnými vztahy ve škole, v obci, a nakonec v celé vlasti (RVP ZV, 2021).

Podle Frýzové (2019) je ve výuce o regionu cílem získat vědomosti o přírodních, geografických a historických jevech v regionu.

Kolář (2012) charakterizuje regionální vlastivědu jako předmět, ve kterém se propojují prvky poznání ze zeměpisu a dějepisu a znalosti o regionu a nejbližším okolí.

3.1 Region

Pro regionální výchovu je region výchozí a je nezbytné jeho vymezení. O vymezení regionu se pokusil Bartoš, Schulz a Trapl (2004), říkají, že region obecně vyjadřuje ohraničenou část určitého území a jistý druh jeho organizace a správy. Z tohoto hlediska lze vymezit význam slova region v nejobecnější rovině, i při jeho jisté neurčitosti, ve smyslu územně vymezené a ohraničené jednotky. V užším slova smyslu bychom mohli chápat region jako územně správní jednotku, která představuje obecnější výraz pro jednotlivé druhy a typy těchto jednotek, jako v češtině obvod, okrsek, újezd, okres, oblast, kraj i země. Snad nejbliže k termínu region má český pojem oblast, avšak používat jej jako synonymum lze stěží, protože oblast může představovat zároveň jenom jeden z typů územně správních jednotek.

Žitek (2004) uvádí, že region lze chápat jako územní jednotku, geograficky ohraničenou, která se od ostatních odlišuje souborem přírodních daností, strukturou obyvatelstva, strukturou ekonomiky apod. Ve všeobecném pojetí lze region chápat jako územní jednotku, ve které se odehrávají základní životní funkce obyvatelstva: práce, bydlení, vzdělávání, zájmová aktivita, zdravotní a sociální zabezpečení.

Podle Krause (2005) je region vymezená oblast, kraj území.

Pojem „region“ definovalo několik autorů, někteří se shodují na tom, že nelze zcela vymezit jednotnou definici, která by obsahově pojímala podstatu samotného regionu.

Další autoři se také pokusili o vymezení pojmu region. Kadeřábková píše, že region je komplex vznikající regionální diferenciací krajinné sféry. Mečiar (2007) popisuje region jako námi myšlenkově vymezená územní část geografické sféry.

Za účelem vyučování vlastivědy nejsou většinou regiony vytyčovány podle přesných hledisek. Ve vlastivědě a prvouce se hovoří o místní oblasti, místním regionu a je tím míněno zpočátku území obce, ve které je škola, eventuelně s územím dalších obcí, ze kterých děti do této školy dojíždějí. Postupně se poznávaný region zvětšuje. Jedná se o širší okolí, okres nebo jinak vymezené území. Místní region slouží jako model, se kterým jsou ostatní regiony srovnávány (Matušková, 1998).

Zouharová (2016) uvádí, že při výuce regionální vlastivědy je důležité vymezit region školy. Při jeho vymezení zohledňuje několik myšlenek

- Velikost regionu závisí na osobní dostupnosti (region je velký podle toho, kde se dostaneme pěšky sami nebo v případě, kdy se zle snadno dopravit do oblasti městskou hromadnou dopravou.
- Velikost regionu závisí na citové složce (region je tak velký, kde sahá citový dosah žáka, tj. na místa, kde to poznává, je mu to blízké, má dané místo spojené se zážitky, tradicemi, vzpomínkami)
- Region je tak velký, kde sahá náš dohled, z pohledu žáka se jedná například o výhled za domem, z pohledu učitele může jít o zajímavá místa pro výuku v dané oblasti.

3.2 Regionalismus

Kraus (2005) popisuje regionalismus jako úsilí o poznání a hospodářské a kulturní povznesení určitého kraje, tzn. hnutí usilující o zachování krajové (kulturní) svébytnosti.

Bartoš, Schulz a Trapl (2004) se zmiňují o rozvoji bádání o dějinách jednotlivých obcí v sedmdesátých letech minulého století. Příčinou byl zvýšený zájem o sepsání historie obcí i měst. Zvláště pak obyvatelé menších vesnic měli snahu o to, aby vznikla i nějaká publikace o dějinách jejich rodiště či bydliště. Sepsání a vydání takové publikace bylo výhodné také pro podnikatele a představitele obecní správy, kteří chtěli zviditelnit svou obec v jejich prospěch.

Kancír (2013) definuje regionalismus jako pocit (anebo skupinové vědomí) charakteristické zvláštnosti anebo regionální identifikace, které mají lidé žijící v určitém území.

3.3 Regionální princip

Region je tvořen regionálními prvky, které jsou charakteristické pro danou oblast. Jedná se o specifické společensko-ekonomické faktory, zahrnující taktéž přírodní jevy, jež společně vystihují a popisují daný region. Vavrdová (2009) regionální prvky rozčlenila na jednotlivé druhy:

- geografické – obsahují geomorfologické útvary, terénní zvláštnosti, vodstvo, faunu a flóru regionu;
- sociální – zahrnuje instituce a organizace, průmysl a zemědělství charakteristické pro region;
- populační – tvoří jej obyvatelstvo, hustota osídlení, katastrální mapy, plány obcí;
- ekonomické – zaměřují se na ekonomický potenciál oblasti;
- komunikační a kulturní – informují o kulturním dědictví a mezilidských vztazích ve společnosti.

Fabiánková (1995) vymezuje regionální prvky z časové hlediska:

- historie – dějiny obce, první zmínky o obci, lidové tradice regionu a další
- současnost – současný stav dané oblasti, počet obyvatel, průmysl a zemědělství, kultura, životní prostředí aj.
- budoucnost – plány rozvoje investic v daném regionu

3.4 Regionální prvky

Regionální prvky nám přispívají ke zkvalitnění výuky vlastivědy o regionu. Jedná se o názorný materiál, který doplňuje základní učivo a můžeme ho využít například při tvorbě projektů, plánování vycházek nebo exkurzí. Vavrdová (2009) rozumí pod tímto pojmem „doklad společensko-ekonomického dění spolu s přírodními jevy, jež blíže charakterizují a dokumentují zvláštnosti určité oblasti“.

Regionální prvky člení Povolný (1968) na:

- geografické – např. geomorfologické útvary, vodstvo, druhy půd, výskyt rostlin a živočichů, kresby, krajinné malby, fotografie, náčrty určitých terénních útvarů apod.
- sociální – např. sociální zvláštnosti, kterými se od sebe liší oblasti průmyslové a zemědělské
- populační – souvisí s hustotou zalidnění, zahrnují sídlištní síť, katastrální plány obcí, mapy okresů apod.
- ekonomické – informace o ekonomickém potenciálu oblasti
- komunikační a kulturní – mezilidské vztahy, bohatství lidové a národní kultury

Fabiánková (1995) vymezuje regionální prvky z časového hlediska:

- historie – dějiny obce, první zmínky o obci, lidové tradice regionu a další

- současnost – současný stav dané oblasti, počet obyvatel, průmysl a zemědělství, kultura, životní prostředí aj.
- budoucnost – plány rozvoje investic v daném regionu.

4 ORGANIZAČNÍ FORMY A METODY VE VYUČOVÁNÍ VLASTIVĚDY

Obsah pojmu vyučovací forma nebo organizační forma vyučování nebyl v didaktice ustálen a v průběhu vývoje se měnil (Vavrdová, 2003).

V naší současné didaktické terminologii rozumíme vyučovací formou uspořádání vnějších organizačních stránek a podmínek vyučování, v nichž se realizuje výchovně-vzdělávací proces. Pro tento obsah se ustálil přesnější termín „organizační forma vyučování“ (Horák, 1990).

J. Solfronk (1994) vymezuje termín organizační forma jako způsob uspořádání výuky v konkrétních podmínkách určité výchovně vzdělávací situace.

4.1 Vyučovací formy ve vlastivědě

Podle Vavrdové (2003) v hodinách vlastivědy rozlišujeme:

1. Vyučovací formy uskutečňované ve škole – hodina základního typu
2. Vyučovací formy uskutečňované mimo školu – exkurze tematické vycházky

Charakter vlastivědného učiva sám o sobě předpokládá zvýšený důraz na vyučovací formy, které umožňují bezprostřední nazírání předmětů a jevů. Volba vyučovacích forem nesmí být stereotypní, učitel musí využívat všech možností na základě analýzy učiva a vhodných vyučovacích prostředků s využitím mezipředmětových vztahů.

4.2 Vyučovací formy uskutečňované ve škole

Frontální výuka/Hodina základního typu

Tato výuka se vyznačuje společnou prací žáků ve třídě s dominantním postavením učitele, který řídí, usměrňuje a kontroluje veškeré aktivity žáků výuka se orientuje převážně na kognitivní procesy, hlavním cílem je, aby si žáci osvojili maximální rozsah poznatků. Frontální výuka se uplatňovala již od počátku vzdělávání, kdy docházelo ke střídání frontálního poučování skupiny žáků s individuálním procvičováním a plněním úkolů. Metoda se neustále zdokonalovala a jejím velkým propagátorem a zastáncem byl Jan Ámos Komenský, který se zasazoval o zpřístupnění vzdělávání všem lidem. (Maňák, Švec, 2003).

Např. smíšený průběh hodiny vypadá takto: (Maňák, Švec, 2003)

- zahájení (pozdrav, organizační záležitosti),
- opakování minulého učiva (kontrola domácích úkolů, zkoušení),
- výklad nového učiva,
- procvičování a upevňování učiva,

- zadání domácího úkolu,
- ukončení.

Jisté klady však frontální výuka také přináší. Za velmi krátkou dobu si žáci osvojí množství informací a dodržování kázně je při této metodě téměř samozřejmostí. Tato metoda ovšem nezabezpečuje pochopení učiva všemi žáky, což ve velkém množství informací je téměř nereálné. Může se tak stát, že žák si v množství informací nedokáže vybrat ani ty nejdůležitější a vzdělávací proces tak ztrácí svůj smysl. Frontální výuka by měla být zařazována do vyučovacího procesu ve stejné míře, jako jiné vyučovací metody.

Frontální vyučování přináší také problémy (Vališová, Kasíková, 2007).

- Může být příliš náročné pro pomalejší žáky.
- Příliš snadné pro rychleji uvažující žáky ve třídě.
- Někteří žáci jsou při něm odsouzeni k pasivnímu přijímání informací.
- Nezohledňuje rozdílné prekoncepty žáků, plynoucích z osobní zkušenosti žáků s daným obsahem výuky.
- Nerespektuje různou intelektuální a zkušenostní úroveň studentů.
- Nepodchycuje individuální zvláštnosti žáků
- Přináší obtíže s hodnocením jednotlivých účastníků výuky.

Průběh vyučovací hodiny může být: motivační, opakovací, examinační, smíšený aj.

4.3 Vyučovací formy uskutečňované mimo školu

Vycházka nebo exkurze je taková organizační forma vyučování, která se uskutečňuje přírodním, společenským či výrobním prostředím a žáci zde získávají vědomosti o předmětech a jevech z dané oblasti v přirozených podmínkách (Horák, 1990).

Vycházky a exkurze se podle Horáka (1990) dělí podle různých hledisek.

- a) Podle zařazení do vyučovacího procesu na:
 1. úvodní
 2. závěrečné
- b) Podle vztahu k obsahu vyučování na:
 1. tematické
 2. komplexní jednopředmětové
 3. komplexní víceředmětové

Exkurze

Je vycházka spojená s poznáním činností člověka, může to být návštěva některých zařízení, např. muzea, divadla, ateliéru, keramické dílny, pekárny, průmyslového podniku, návštěva významné kulturní památky (kostela, kaple atd.).

Tyto exkurze je nutné předem důkladně naplánovat, připravit a zajistit. Učitel by se měl osobně seznámit s místem exkurze, aby získal konkrétní představu, co se může žákům ukázat. Současně musí místo exkurze poznat z hlediska bezpečnosti. I když v těchto zařízeních může učitel požádat o průvodce, hlavní odpovědnost má vždy učitel sám (Vavrdová, 2009).

Vlastivědná vycházka

Vycházka nebo exkurze je taková organizační forma vyučování, která se uskutečňuje v přírodním, společenském či výrobním prostředí a žáci zde získávají vědomosti o předmětech a jevech z dané oblasti v přirozených podmínkách (Horák, 1990).

Vlastivědná vycházka je vyučovací forma, která je náročná na přípravu učitele. Ten by se na každou vlastivědnou vycházku měl pečlivě a konkrétně připravit, předem si projít naplánovanou trasu, vhodně zvolit činnosti, jejich (náročnost by měl volit úměrně k věku a schopnostem žáků. Nezbytná je znalost krajiny a zvoleného prostředí. Důležitým požadavkem je taktéž bezpečnost žáků. Trasa a její stanoviště musí odpovídat fyzické kondici žáků, kteří tuto vlastivědnou vycházku mají absolvovat (Doubrava, 1998).

Z dobře organizované vycházky mají radost i žáci a brzy se naučí chovat se podle požadavku učitele. Děti rády na vycházkách pracují a upevňují si návyky potřebné pro uvědomělou kázeň, která je na vycházkách stejně potřebná, ne-li potřebnější než v učebně (Doubrava, 1998).

Každé vlastivědné vycházce by měla předcházet vhodná motivace, která žáky aktivizuje, vzbudí v nich touhu po poznávání něčeho nového. Vyučující nejprve žáky seznámí s cílem vycházky, s činnostmi a pozorováními během vycházky. Dále vysvětlí trasu a pravidla chování a bezpečnosti během vycházky. Na závěr vycházky probíhá stručné hodnocení a shrnutí získaných poznatků. Po ukončení vycházky může následovat reakce na vycházku ve třídě, například výtvarné zpracování daného tématu, vytvoření různých příruček a jiných materiálů samotnými žáky, či výstavka v prostorách třídy nebo na chodbě školy (Kancír, Madziková, 2008).

Vycházka umožňuje přímé smyslové vnímání, rozvíjí pozorovací schopnosti a myšlení, vychovává ke správnému vztahu k přírodě, prohlubuje estetickou výchovu a dává příležitost k objasňování a procvičování učiva.

Dojmy z vycházek zůstávají trvale v paměti žáků, proto je třeba využívat vhodných možností a volit takové trasy, které jsou pro žáky zajímavé a z nichž by mohli získat silné citové zážitky. Rozhodujícím činitelem pro výběr trasy je obsah učiva, místo, kde učitel vyučuje, regionální možnosti a zajímavosti.

Učitel by měl prostudovat mapu (plán), dostupnou literaturu a prakticky se přesvědčit o reálnosti navržených vycházek a úseky tras prověřit vzhledem k optimálním možnostem dětí. Při obhlídce terénu si učitel zakreslí náčrty a provede ta měření a pozorování, která stanovil jako obsah práce žáků na vycházce.

Jedná se o tzv. vyučování v blocích, kde vyučování neprobíhá v časově omezené vyučovací hodině (neexistuje zvonění), ale je organizováno v delších či kratších úsecích (Vavrdová, 2003).

Realizace vycházek obsahuje několik etap.

1. Přípravná etapa - příprava učitele

- učitel určí trasu vycházky a osobně si ji projde
- zabezpečí k vycházce potřebné pomůcky
- připraví kompletní projekt realizace vycházky x;
- seznámí žáky s cílem a trasou vycházky
- rozdělí žáky podle potřeby do skupin, ve kterých budou pracovat
- zadá úkoly, které mají žáci během vycházky plnit

2. Realizační etapa

- před vycházkou zkontroluje vybavení, pomůcky a výstroj žáků
- podrobněji žáky seznámí s trasou
- při práci na stanovištích využívá široké škály vyučovacích metod
- soustředí pozornost žáků na objekty a skutečnosti, které jsou předmětem pozorování
- po dobu vycházky se žáci věnují sbírání přírodnin, práci s kartografickým materiálem, s atlasy, lupami a dalšími pomůckami
- žáci sledují trasu na mapě, plánu, náčrtu
- zaznamenávají si průběžné informace a výsledky zadaných úkolů do pracovních listů

3. Vyhodnocení vlastivědné vycházky

- na závěr proběhne vyhodnocení průběhu, aktivity, disciplíny během vycházky
- rozhovor, beseda s žáky, grafické práce
- doplnění sbírky přírodnin, výrobků

- vyučující vypracuje závěrečnou zprávu, o průběhu vycházky může informovat na nástěnkách, ve školním časopise nebo na internetových stránkách školy (Kancír, Madziková, 2008).

4.4 Vyučovací metody ve vlastivědě

Vyučovací metodu ve vlastivědě budeme chápat jako záměrnou cílevědomou modifikaci společenskovedního učebního obsahu příslušného vlastivědného učiva, specifické cílevědomé didaktické a výchovné činnosti učitele a žáků probíhající ve vyučovacím procesu v souladu a didaktickými zásadami, zaměřené na rozvoj poznání a výchovné působení, směřující ke splnění určených vzdělávacích a výchovných cílů (Navrátilová, Papík, 1985).

Volba vyučovacích metod je určována především vzdělávacím a výchovným cílem předmětu, věkovými a psychickými zvláštnostmi dětí, povahou učiva, materiálním vybavením atd. (Vavrdová, 2003).

Horák (2007) dělí metody na:

1. Metody slovní
 - a) monologické (přednáška, výklad, vyprávění, vysvětlování, instruktáž)
 - b) dialogické (rozhovor, diskuse, dramatizace)
 - c) metody písemných prací
 - d) metody práce s učebnicí a knihou
2. Metody názorně demonstrační
 - a) pozorování
 - b) předvádění
3. Metody praktické
 - a) Nácvik praktických dovedností
 - b) Žákovské pokusy a laboratorní činnosti
 - c) Grafické a výtvarné práce

4.5 Vyučovací prostředky ve vlastivědě

Pojmem vyučovací prostředek zahrnuje všechny předměty a činnosti, jejichž prostřednictvím se realizuje vyučovací proces. K vyučovacím prostředkům tedy patří nejen materiální prostředky, ale i vyučovací metody a formy. (Vavrdová, 2009)

Ve vyučování vlastivědě dává učitel podle možností přednost skutečným, bezprostředním pomůckám. Charakter vlastivědného učiva však vyžaduje používání především

pomůcek zprostředkujících, zejména těch, které pomáhají žákům vytvářet časovou a prostorovou orientaci a představy.

Učení a osvojení učiva musí být ve vlastivědě opřeno o bohatství představ a o rozvinutou představivost žáků. To vyžaduje také velká rozmanitost objektů a procesů, o nichž se žáci učí. (Vavrdová, 2003)

Podle Vavrdové (2003) patří mezi základní prostředky:

a) Atlasy a mapy

Patří k základním pomůckám ve vlastivědě. Mapa je systém základních informací o vlasti a speciální forma učebnice. Zvláštním typem kartografických pomůcek jsou reliéfy a plastické mapy. Měli bychom je používat jen k navození rámcových představ o území vlasti a vždy je doplňovat prací s mapou menší oblasti.

b) Plány

Při práci s plánem obce či města žáci poznávají polohu, hlavní orientační linie, dominanty, řeku atd.

c) Učebnice vlastivědy

Měla by být základní pomůckou učitele i žáka. Učebnice konkretizuje požadavky osnov, předkládá a vysvětluje učivo různými formami, naznačuje základní obsah vyučování, k němuž učitel připojuje zejména regionální poznatky, aktuality a pomocné prvky.

d) Pracovní listy

Do pracovních listů žáci buď samostatně nebo společně dokreslují a doplňují různé údaje, které pomáhají pochopit probírané učivo.

e) Slepé a obrysové mapky

Jsou častou pomůckou při vyučování vlastivědě. Slepé mapky využíváme zejména při opakování, skupinové práci, domácím úkolu, v různých soutěžích a hrách (vždy společně s mapou příruční!).

f) Přístroje

Umožňují měření, pozorování a bližší zkoumání jevů a dějů (jsou to např. kompas, buzoly, různá měřidla, fotoaparát, videokamera).

g) Obrazy ve vlastivědě

Jsou to pomůcky, které žákům zprostředkovaně ukáží mnohé jevy a děje, přiblíží jim vzdálená místa a zvláštnosti jednotlivých krajín (jsou to nástěnné obrazy, obrazové soubory, pohlednice, knižní a časopisecké ilustrace, fotografie, diapositivy).

EMPIRICKÁ ČÁST

5 CHARAKTERISTIKA A CÍL VÝZKUMU, DÍLČÍ CÍLE A VÝZKUMNÉ PŘEDPOKLADY

5.1 Charakteristika zkoumané problematiky

Jednou z důležitých znalostí na 1. stupni považujeme znalost svého rodného místa a kraje. Je důležité, abychom v dětech budovali pozitivní vztah ke své vlasti. Podle RVP ZV se téma regionu u žáků rozšiřuje nejen podle teoretických znalostí, ale dle zkušeností žáků. Praktická zkušenost vede žáky k vytváření a porozumění nových poznatků a ke kladnému vztahu k místu, kde žijí. Ve vlastivědě oblast regionu můžeme zařadit mezi témata, která jsou žákům velmi blízká a zábavná. Tudíž můžeme říci, že pro učitele je vhodné využít při výuce i několik organizačních forem jako jsou například exkurze nebo vlastivědné vycházky.

5.2 Cíl výzkumu

Hlavním cílem empirické části bylo zjistit, zda znalosti žáků 4. ročníku základní školy, získané prostřednictvím formy vlastivědných vycházek, jsou větší než formou frontální výuky.

5.3 Dílčí cíle

- Vytvořit materiál využitelný v budoucnu pro učitelskou praxi v rámci vzdělávací oblasti „Člověk a jeho svět“ a tematický okruh „Místo, kde žijeme – můj region“
- Vytvořit didaktický test
- Na základě vstupního didaktického testu zjistit, popsat a vyhodnotit znalosti žáků o svém regionu a městě Štramberk
- Na základě výstupního didaktického testu zjistit, popsat a vyhodnotit znalosti žáků o svém regionu a městě Štramberk
- Srovnat úroveň znalostí o městě Štramberk dětí, kteří navštěvují ZŠ Štramberk a ZŠ svaté Zdislavy Kopřivnice na základě vstupního didaktického testu
- Srovnat úroveň znalostí o městě Štramberk dětí, kteří navštěvují ZŠ Štramberk a ZŠ svaté Zdislavy Kopřivnice na základě výstupního didaktického testu
- Navrhnout vlastivědnou vycházku po městě Štramberk pro děti 4. ročníku základní školy

5.4 Výzkumné předpoklady

Předpoklad č.1: Předpokládáme, že forma vlastivědné vycházky je pro žáky 1. stupně ZŠ v rámci tematického okruhu „Místo, kde žijeme“ vhodnější než forma frontální výuky, to

znamená, že úroveň znalostí dětí o svém regionu, navštěvujících ZŠ svaté Zdislavy ve výstupním didaktickém testu bude vyšší než úroveň znalostí dětí, navštěvujících ZŠ Štramberk

Předpoklad č.2: Předpokládáme, že úroveň znalostí dětí o svém regionu a městě Štramberk, navštěvujících ZŠ Štramberk ve vstupním didaktickém testu bude vyšší než úroveň znalostí dětí, navštěvujících ZŠ svaté Zdislavy Kopřivnice

Předpoklad č. 3: Předpokládáme, že pohlaví žáka 4. ročníků ZŠ Štramberk a ZŠ svaté Zdislavy Kopřivnice nemá vliv na úroveň znalostí o svém regionu a městě Štramberk.

6 METODIKA VÝZKUMU

V empirické části jsme provedli výzkum na téma „Můj region.“ který porovnává výuku formou frontální výuky a formou vlastivědných vycházek. Tento výzkum jsme poté aplikovali na žáky 4. ročníku na dvou základních školách ZŠ Štramberk a ZŠ svaté Zdislavy Kopřivnice. Data byla sbírána pomocí vstupních (pretest) a výstupních (posttest) didaktických testů a následně vyhodnocována. Vyhodnocením a porovnáním vstupních a výstupních didaktických testů na obou základních školách jsme schopni porovnat efektivitu výuky frontální formou a formou vlastivědných vycházek.

6.1 Popis výzkumného problému

Výzkum se snažil ukázat, zda výuka formou vlastivědných vycházek je pro žáky 4. ročníku efektivnější než výuka frontální výukou. Výzkumu se účastnili žáci 4. ročníků dvou základních škol. Obě třídy absolvovaly vstupní didaktický test. Poté třída ZŠ Štramberk absolvovala výuku frontální formou a třída navštěvující ZŠ svaté Zdislavy absolvovala výuku formou vlastivědné vycházky po městě Štramberk a jeho okolí. Po intervenci proběhl výstupní didaktický test v obou třídách a následné porovnání znalostí na základě tohoto výstupního didaktického testu.

6.2 Popis výzkumného souboru (třídy)

Pro praktické šetření jsme záměrně vybrali žáky dvou základních škol. První školou byla ZŠ Štramberk a druhou Základní škola svaté Zdislavy v Kopřivnici. Všichni probandi navštěvovali v průběhu zkoumání 4. ročník základní školy. Celkový počet žáku, který se účastnil výzkumného šetření byl 36, z toho 16 chlapců (44 %) a 20 dívek (56 %), viz Tabulka 2, ve věkovém rozmezí 10-11 let. Ve 4. ročníku ZŠ Štramberk, kde probíhalo šetření bylo 18 dětí, z toho 11 dívek (61 %) a 7 chlapců (39 %). Na Základní škole svaté Zdislavy v Kopřivnici bylo také 18 dětí, z toho 9 dívek (50 %) a 9 chlapců (50 %) viz Tabulka 3.

ZŠ Štramberk				ZŠ svaté Zdislavy Kopřivnice			
Celkový počet	Pohlaví	Počet	Procenta	Celkový počet	Pohlaví	Počet	Procenta
18	Chlapci	7	39%	18	Chlapci	9	50%
	Dívky	11	61%		Dívky	9	50%

Tabulka 1: Počet a pohlaví respondentů na jednotlivých školách

Celkem			
Celkový počet	Pohlaví	Počet	Procenta
36	Chlapci	16	44%
	Dívky	20	56%

Tabulka 2: Počet a pohlaví respondentů celkem

Složení tříd bylo různorodé, na ZŠ Štramberk jsme během frontální výuky mohli pozorovat u dvou žáků poruchu učení a během výuky jim byla poskytnuta pomoc a větší časová dotace k zpracování didaktických testů. Ve vyhodnocování výzkumu nebyly jinak zohledňovány poruchy učení u těchto dvou žáků.

6.3 Místo realizace výzkumu

Výzkum jsme realizovali na ZŠ Štramberk a ZŠ svaté Zdislavy Kopřivnice.

ZŠ Štramberk i ZŠ svaté Zdislavy patří mezi plnoorganizované základní školy. Štramberská základní škola je, co se týče počtu dětí větší, v každém ročníku jsou dvě třídy a školu tedy navštěvuje kolem 600 dětí. Kopřivnická základní škola má v každém ročníku jednu třídu a navštěvuje ji asi 400 dětí. Jak již název vypovídá, tak ZŠ svaté Zdislavy Kopřivnice myslí i na duchovní stránku žáků a v současné době škola pracuje podle vzdělávacího programu s názvem „Cesta do života“. Škola usiluje o osobní rozvoj každého žáka v oblasti rozumové, tělesné, morální i duchovní.

Na obou školách panuje přátelská, až rodinná atmosféra a spolupráce s oběma školami byla velice příjemnou zkušeností pro budoucí učitelskou praxi.

6.4 Použité výzkumné metody

Výzkumná metoda je všeobecný název pro proceduru, kterou se získávají data v terénu. V rámci každé výzkumné metody je možno vytvořit konkrétní výzkumný nástroj – např. systém pozorování neverbální činnosti ve třídě, dotazník pro rodiče nebo schéma interview se zaostávajícími žáky (Gavora, 2010)

Při výzkumu byly využity metody kvantitativně orientované. Pro sběr dat jsme zvolili didaktický test, který jsme si sami vytvořili a poté ho předložili žákům 4. ročníku základních škol ve Štramberku a svaté Zdislavy v Kopřivnici.

6.4.1 Didaktický test

Pojem didaktický test je sice u různých autorů definován různě, ale tato různá vymezení se shodují v tom, že se jedná o zkoušku, která se orientuje na objektivní zjištění úrovně

zvládnutí učiva u určité skupiny osob. Od běžné zkoušky se didaktický test liší zejména tím, že je navrhován, ověřován, hodnocen a interpretován podle určitých (předem stanovených) pravidel. (Chráška, 2007).

Stručnou a výstižnou definici didaktického testu uvádí Byčkovský (1982): didaktický test je nástroj systematického zjišťování (měření) výsledků výuky.

Od didaktických testů nemůžeme očekávat naprosto dokonale exaktní výsledky, které by se s jistou přesností a spolehlivostí blížily měření v jiných vědách. I přesto se stále jedná o jednu z nejpřesnějších metod výzkumu, které se používají v běžné školní praxi. Uplatníme-li systematický přístup při návrhu a ověřování didaktického testu a při vlastním testování, dosáhneme ještě přesnějších zjištění v oblasti výsledků výuky (Byčkovský, 1982).

Náš didaktický test je nestandardizovaný, jedná se o test, který si vytváří sami učitelé a neproběhlo u nich ověřování na větším vzorku, a nejsou tudíž známy všechny jejich vlastnosti. U testů nestandardizovaných není také k dispozici testová příručka ani objektivně stanovený testový standard (testová norma) (Chráška, 2007).

Vlastnosti didaktického testu

Podle Gavory (2010) je základní vlastností daného výzkumného nástroje je poskytnout potřebné množství objektivních, to znamená nezkreslených, dat.

Validita didaktického testu

Validita znamená schopnost výzkumného nástroje zjišťovat to, co zjišťovat má. Validita je nejdůležitější vlastností výzkumného nástroje (Gavora, 2010). Skalková (1983) tvrdí, že validita vyjadřuje stupeň přesnosti, s jakou test měří skutečně to, co měřit má, pro měření, čeho je konstruován.

Podle Gavory (2010) je vhodnější mluvit o různém stupni validity než o validitě jako takové. Výzkumný nástroj může být méně validní nebo více validní.

Reliabilita didaktického testu

Reliabilita znamená přesnost a spolehlivost výzkumného nástroje. Některé zjišťovací nástroje se vyznačují vysokou, jiné nízkou reliabilitou. (Gavora, 2010)

Skalková (1983) i Gavora (2010) se shodují, že velmi dobrým způsobem zjišťování reliability je opakované měření. I při opakovaném měření by nemělo docházet k rozdílným výsledkům měření.

Klasifikace didaktických testů

Chráška (2007) říká, že v pedagogických výzkumech se setkáváme s různými druhy didaktických testů, které se liší tím, jaké informace pomocí nich získáváme.

Klasifikační hledisko	Testy		
Měřená charakteristika výkonu	rychlosti		úrovně
Dokonalost přípravy a vybavení testu	standardizované	kvazistandardizované	nestandardizované
Povaha činnosti testovaného	kognitivní		psychomotorické
Míra specifičnosti učení zjišťovaného testem	výsledky výuky		Studijních předpokladů
Interpretace výkonu	rozdílovací		ověřující
Časové zařazení do výuky	vstupní	průběžné (formativní)	výstupní (sumativní)
Tematický rozsah	monotematické		polytematické (souhrné)
Míra objektivit skórování	skórovatelné		
	objektivně	kvaziobjektivně	subjektivně

Tabulka 3: Klasifikace didaktických testů (Byčkovský, 1982)

Vyhodnocení didaktického testu

Didaktický test obsahoval 11 otázek. Didaktický test se skládal jak z otevřených, tak uzavřených odpovědí, v jedné otázce museli žáci dokonce i vymalovat místo na slepé mapě. Maximální počet bodů, který mohli žáci získat, byl stanoven na 18 bodů. Bodové hodnocení jednotlivých ukázek nám ukazuje Tabulka 4. Většina otázek byla hodnocena maximálně jedním bodem, jen otázky č. 1 a č. 11 byly hodnoceny dvěma, respektive 7 body.

Didaktický test jsme vyhodnotili pomocí získaných bodů, následně jsme body pomocí bodové stupnice převedli na známku 1 – 5 (1 – nejlepší, 5 – nejhorší). Známkování na základě počtu získaných bodů ukazuje Tabulka 5.

Číslo otázky	Maximální počet bodů	Poznámka
1	2	1 bod za uhodnutý kraj a 1 bod za správnou polohu města
2	1	
3	1	
4	1	
5	1	
6	1	
7	1	
8	1	
9	1	
10	1	
11	7	0,5 bodu za správné přiřazení busty a 0,5 bodu za správně přiřazené jméno
celkem	18	

Tabulka 4: Bodové vyhodnocení jednotlivých otázek didaktického testu

1	90 % - 100 %	18-17 bodů
2	89 % - 75 %	16-13 bodů
3	74 % - 45 %	12-8 bodů
4	44 % - 25 %	7-4 bodů
5	24 % - 0 %	3-0 bodů

Tabulka 5: Hodnocení didaktického testu

6.5 Organizace výzkumu

Kontaktování zúčastněných škol proběhlo na jaře roku 2022. Předvýzkum a samotný výzkum proběhl v květnu roku 2022.

Intervence na Základní škole svaté Zdislavy v Kopřivnici probíhala v podobě vlastivědných vycházek. Žáci absolvovali v úterý 14.6.2022 téměř 3 - kilometrový okruh, který začínal na Štramberském náměstí, kde žáky vtáhla do celého městečka vůně štramberských uší. Hned na začátku tohoto okruhu proběhla ochutnávka štramberských uší a také si žáci zároveň vyslechli pověst, která se váže právě k pečení těchto perníkových uší. Po trase jsme se střetli s vedoucím technických služeb ve Štramberku, panem Michalem Dostálem, který žije celý život ve Štramberku a ví o malém městečku téměř vše. Počasí během vlastivědné vycházky nám vyšlo krásné, během vycházky se nevyskytl žádný problém, vše proběhlo podle předem daného plánu. Děti byly velmi ukázněné, nadšené a poslouchaly přednes. Vlastivědné vycházky se zúčastnilo všech 18 dětí, kteří třídu navštěvují.

Intervence na Základní škole ve Štramberku proběhla 13.6.2022. Žáci absolvovali celkem 4 vyučovací hodiny, které probíhaly formou frontální výuky. K využití jsme měli veškeré potřebné vybavení, například interaktivní tabuli, kde se promítalo učivo, reproduktor, koberec na sednutí do kroužku. Děti například pracovaly ve skupinkách, plnily pracovní listy, probíhala také diskuse. Kázeň žáků byla vynikající, děti s radostí pracovaly, zapojovaly se do průběhu hodiny. Třídu navštěvuje 18 lidí, během intervence do hodin chodilo minimálně 16 lidí, tudíž byla i docházka v době intervence v pořádku a nijak nenarušila výsledky výzkumu.

6.5.1 Předvýzkum

Předvýzkum by měl být proveden po každém nově sestaveném testu. Hlavním cílem předvýzkumu je zjistit, zda žáci porozuměli otázkám, a jaká bude potřebná časová dotace. Důležité je provést předvýzkum na přiměřeně velkém množství osob (Chráska, 2016).

Hlavním cílem našeho předvýzkumu bylo zjistit, zda žáci porozuměli otázkám a kolik budou potřebovat času na vyplnění didaktického testu. Předvýzkumu se zúčastnilo 6 žáků ze 4. ročníku základní školy. Děti se na test nijak nepřipravovaly a obeznámili jsme je s tím, že test nebude hodnocen známkou. Test nebyl nijak časově omezen a zajímalo nás, zda rozumí všem otázkám, které jsou uvedeny v testu.

Test vykonávali žáci pod dohledem učitele, nebyli rušeni žádnými okolními vlivy a během testu se mohli ptát učitele na případné otázky.

Na základně předvýzkumu jsme zjistili, že potřebný čas k vyplnění didaktického testu je 20 minut. Všechny otázky byly žákům jasné a srozumitelné, nebylo třeba tedy nijak upravovat zadání testovacích otázek.

7 VÝSLEDKY VÝZKUMU

V následující kapitole vyhodnotíme a shrneme výsledky výzkumného šetření.

Výzkumné šetření jsme realizovali pomocí didaktického testu, kterého se zúčastnily dvě třídy ze dvou základních škol – ŽŠ Štramberk a ŽŠ svaté Zdislavy Kopřivnice. Výzkum se prováděl na žácích 4. ročníku, abychom zjistili, zda je efektivnější výuková forma vlastivědná vycházka, nebo forma frontální výuky.

Na úvod porovnáme počet správných odpovědí ve vstupním a výstupním testu jednotlivých otázek. Poté vyhodnotíme vstupní didaktický test žáků ŽŠ svaté Zdislavy celkově a poté podle pohlaví. Následuje vyhodnocení vstupního testu ŽŠ Štramberk, opět celkově a podle pohlaví. Dále porovnáme úspěšnost vstupního testu na jednotlivých školách. Následuje vyhodnocení výstupního testu na ŽŠ svaté Zdislavy celkově a podle pohlaví, vyhodnocení výstupního testu žáků ŽŠ Štramberk, pak porovnáme úspěšnost výstupního testu na jednotlivých školách. Poté bude následovat závěrečné vyhodnocení.

7.1.1 Porovnání odpovědí v pretestu a posttestu

	ZŠ Štramberk Pretest (počet správných odpovědí)	ZŠ Štramberk Posttest (počet správných odpovědí)
1. otázka	17	16
2. otázka	8	16
3. otázka	13	17
4. otázka	13	16
5. otázka	0	13
6. otázka	11	16
7. otázka	11	14
8. otázka	2	16
9. otázka	11	15
10. otázka	13	18
11. otázka	celkem 46,5 bodů	celkem 95 bodů

Tabulka 6: Porovnání odpovědí v pretestu a posttestu

Tabulka 6 ukazuje počet správných odpovědí za jednotlivé otázky v pretestu a posttestu žáků ZŠ Štramberk. Můžeme říct, že počet správných odpovědí se u každé otázky, s výjimkou 1. otázky, zvýšil. K výraznému zlepšení správných odpovědí došlo u otázky 8, kde se počet správných odpovědí ve vstupním testu (8) zvýšil na 16 správných odpovědí v testu výstupním. Nejvýraznější zlepšení bylo u 5. a 8. otázky, kdy se počet správných odpovědí zvýšil o 13, respektive o 14. Je zajímavé, že v pretestu nedokázal na 5. otázku odpovědět žádný z žáků,

	ZŠ svaté Zdislavy Pretest (počet správných odpovědí)	ZŠ svaté Zdislavy Posttest (počet správných odpovědí)
1. otázka	14	18
2. otázka	8	15
3. otázka	13	17
4. otázka	7	16
5. otázka	7	15
6. otázka	14	18
7. otázka	10	16
8. otázka	8	16
9. otázka	16	17
10. otázka	16	18
11. otázka	celkem 66 bodů	celkem 99,5 bodů

Tabulka 7: Počet správných odpovědí v jednotlivých otázkách

velmi malá úspěšnost byla v pretestu i u otázky 8, kde byly pouze 2 správné odpovědi. U ostatních otázek došlo poměrně ke konstantnímu zlepšení v rozmezí o 3 – 5 správných odpovědí více. U otázky 11, která byla hodnocena více body a bodová úspěšnost byla různá jsme sečetli body všech žáků, které získali ve zmiňované otázce. V pretestu byl celkový součet 46,5 bodů, v posttestu došlo k výraznému zlepšení až na 95 bodů.

Tabulka 7 ukazuje počet správných odpovědí za jednotlivé otázky v pretestu a posttestu žáků ZŠ svaté Zdislavy. Můžeme říct, že počet správných odpovědí se u každé otázky zvýšil. K výraznému zlepšení správných odpovědí došlo u otázek 2, 4, 5, 8, kde se počet správných odpovědí ve vstupním testu zvýšil o 7 - 9 správných odpovědí v testu výstupním. U ostatních otázek došlo poměrně ke konstantnímu zlepšení v rozmezí o 3 – 5 správných odpovědí více. U otázky 11, která byla hodnocena více body a bodová úspěšnost byla různá jsme sečetli body všech žáků, které získali ve zmiňované otázce. Ve vstupním testu byl celkový součet 66 bodů, což je pro zajímavost přibližně o 20 bodů více, než u žáků ZŠ Štramberk. Ve výstupním testu došlo k výraznému zlepšení 99,5 bodů.

7.1.2 Vstupní didaktický test žáků ZŠ svaté Zdislavy (vlastivědné vycházky)

Počet žáků	Minimální počet bodů	Maximální počet bodů	Průměrný počet bodů	Průměrná známka
18	2,5	15	10,44	3

Tabulka 8: Vyhodnocení vstupního testu - ZŠ svaté Zdislavy

V Tabulce 8 vidíme souhrn vstupního didaktického testu na ZŠ svaté Zdislavy, kde byla intervence realizována vlastivědnými vycházkami. Počet žáků je 18. Minimální získaný počet bodů byl 2,5 bodu, maximální získaný počet bodů byl 15. Průměrný bodový zisk činil 10,44 bodu a průměrná známka žáka byla rovných 3.

	Počet žáků	Minimální počet bodů	Maximální počet bodů	Průměrný počet bodů	Průměrná známka
Chlapci	9	7	15	10,94	2,71
Dívky	9	2,5	15	9,94	3,25

Tabulka 9: Vyhodnocení vstupního testu podle pohlaví- ZŠ svaté Zdislavy

Tabulka 9 znázorňuje úspěšnost žáků ZŠ svaté Zdislavy podle pohlaví. Můžeme si všimnout, že chlapců i dívek bylo stejný počet, tedy 9. Minimální bodový zisk u chlapců byl 7, u dívek pouze 2,5 bodu. Maximální počet bodů v pretestu byl jak u chlapců, tak dívek stejný (15 bodů). Průměrný počet bodů chlapců byl 10,94, u dívek to bylo přesně o jeden bod méně, tedy 9,94. Průměrná známka chlapce byla 2,71, u dívek to bylo 3,25. Je patrné, že ze vstupního didaktického testu žáků ZŠ svaté Zdislavy, vyšli lépe chlapci.

7.1.3 Vstupní didaktický test žáků ZŠ Štramberk (frontální výuka)

Počet žáků	Minimální počet bodů	Maximální počet bodů	Průměrný počet bodů	Průměrná známka
15	6,5	14	10,17	2,92

Tabulka 10: Vyhodnocení vstupního testu - ZŠ Štramberk

V Tabulce 10 je zaznamenán souhrn vstupního didaktického testu na ZŠ Štramberk, kde byla intervence realizována frontální výukou. Počet žáků je 15. Minimální získaný počet bodů byl 6,5 bodu a maximální získaný počet bodů byl 14. Průměrný bodový zisk byl 10,17 bodu a průměrná známka souboru byla 2,92.

	Počet žáků	Minimální počet bodů	Maximální počet bodů	Průměrný počet bodů	Průměrná známka
Chlapci	6	6,5	14	9,17	3
Dívky	9	8,5	12,5	10,83	2,86

Tabulka 11: Vyhodnocení vstupního testu podle pohlaví- ZŠ Štramberk

Tabulka 11 prezentuje úspěšnost žáků ZŠ Štramberk podle pohlaví. Ve výzkumném souboru štramberské školy bylo 6 chlapců a 9 dívek. Minimální bodový zisk u chlapců byl 6,5, u dívek 8,5 bodů. Maximální počet bodů byl u chlapců 14, u dívek pouze 12,5. Průměrný počet bodů chlapců byl 9,17, u dívek to bylo přibližně o 1,66 bodů více, tedy 10,83. Průměrná známka chlapce byla 3,00, u dívek to bylo 2,86. Můžeme si všimnout, že ze vstupního didaktického testu žáků ZŠ Štramberk, vyšly o něco lépe dívky.

Pokud bychom vyhodnotili Tabulku 9 a Tabulku 11, zjistili bychom, že nejúspěšnějšími řešiteli vstupního didaktického testu byli chlapci ze ZŠ Štramberk s průměrným počtem 10,94 bodů a průměrnou známkou 2,71. Naopak nejméně úspěšné byly dívky ze ZŠ Štramberk.

7.1.4 Porovnání vstupních didaktických testů jednotlivých škol

	ZŠ Štramberk	ZŠ svaté Zdislavy
Počet žáků	15	18
Minimální počet bodů	6,5	2,5
Maximální počet bodů	14	15
Průměrný počet bodů	10,17	10,44
Průměrná známka	2,92	3

Tabulka 12: Porovnání vstupních didaktických testů jednotlivých škol

V Tabulce 12 nalezneme porovnání výsledků vstupního testu obou zúčastněných škol. V počtu minimálního počtu bodů dopadla lépe ZŠ Štramberk, kde minimální počet získaných bodů byl o 4 body větší, konkrétně 6,5 bodů v porovnání se 2,5 body na ZŠ svaté Zdislavy, jedná se však o bodovou výjimku jednoho žáka, tudíž na tento údaj nebyl brán velký ohled. V maximálním získaném počtu bodů to je naopak, kde nejúspěšnější řešitel na kopřivnické škole získal o jeden bod více než nejúspěšnější řešitel na štramberské škole. Průměrný počet bodů byl poměrně vyrovnaný, o něco málo úspěšnější byla ZŠ svaté Zdislavy s průměrným ziskem 10,44 bodů. Průměrná známka je také velmi vyrovnaná. Lepší průměrná známka je o 0,08 na ZŠ Štramberk.

Můžeme si tedy všimnout, že žáci obou základních škol na tom byli ve srovnání velmi podobně a jejich znalosti o městě Štramberk byly velmi podobné, což představovalo velmi dobrý předpoklad k tomu, zda bude intervence formou vlastivědné vycházky, či frontální výuky efektivnější..

7.1.5 Výstupní didaktický test žáků ZŠ svaté Zdislavy (vlastivědné vycházky)

Počet žáků	Minimální počet bodů	Maximální počet bodů	Průměrný počet bodů	Průměrná známka
18	11	18	15,75	1,62

Tabulka 13: Vyhodnocení výstupního testu - ZŠ svaté Zdislavy

V Tabulce 13 vidíme souhrn výstupního didaktického testu na ZŠ svaté Zdislavy, kde byla intervence realizována vlastivědnými vycházkami. Počet žáků je 18. Minimální získaný počet bodů byl 11 bodů, maximální získaný počet bodů byl 18. Průměrný bodový zisk činil 15,75 bodů a průměrná známka žáka byla 1,62.

	Počet žáků	Minimální počet bodů	Maximální počet bodů	Průměrný počet bodů	Průměrná známka
Chlapci	9	11	18	15,94	1,40
Dívky	9	12,5	18	15,56	1,75

Tabulka 14: Vyhodnocení výstupního testu podle pohlaví - ZŠ svaté Zdislavy

Tabulka znázorňuje úspěšnost žáku ZŠ svaté Zdislavy podle pohlaví. Můžeme si všimnout, že chlapců i dívek byl stejný počet, tedy 9. Minimální bodový zisk u chlapců byl 11, u dívek 12,5 bodů. Maximální počet bodů v postttestu byl jak u chlapců, tak dívek stejný (18 bodů). Průměrný počet bodů chlapců byl 15,94, u dívek to bylo přesně o necelý půl bod méně, tedy 15,56. Průměrná známka chlapce byla 1,40, u dívek to bylo 1,75.

7.1.6 Výstupní didaktický test žáků ZŠ Štramberk (frontální výuka)

Počet žáků	Minimální počet bodů	Maximální počet bodů	Průměrný počet bodů	Průměrná známka
18	9,5	18	14,39	1,94

Tabulka 15: Vyhodnocení výstupního testu - ZŠ Štramberk

V Tabulce 15 je zaznamenán souhrn výstupního didaktického testu na ZŠ Štramberk, kde byla intervence realizována frontální výukou. Počet žáků je 18. Minimální získaný počet bodů byl 9,5 bodu a maximální získaný počet bodů byl 18, tedy plný počet bodů. Průměrný bodový zisk byl 14,39 bodu a průměrná známka souboru byla 1,94.

	Počet žáků	Minimální počet bodů	Maximální počet bodů	Průměrný počet bodů	Průměrná známka
Chlapci	7	12	18	15,21	1,71
Dívky	11	9,5	17	13,86	2,10

Tabulka 16: Vyhodnocení výstupního testu podle pohlaví - ZŠ Štramberk

Tabulka 16 prezentuje úspěšnost žáků ZŠ Štramberk podle pohlaví. Výstupního testu se zúčastnilo 7 chlapců a 11 dívek. Minimální bodový zisk u chlapců byl 12, u dívek 9,5 bodů. Maximální počet bodů byl u chlapců 18, u dívek pouze chvályhodných 17. Průměrný počet bodů chlapců byl 15,21, u dívek to bylo přibližně o něco méně, konkrétně 13,86. Průměrná známka chlapce byla 1,71, u dívek to bylo 2,10. Můžeme si všimnout, že ze vstupního didaktického testu žáků ZŠ svaté Zdislavy, vyšli o něco lépe chlapci.

Pokud bychom vyhodnotili Tabulku 14 a Tabulku 16, zjistili bychom, že neúspěšnějšími řešiteli výstupního didaktického testu byli chlapci ze ZŠ Štramberk s průměrným počtem 10,94 bodů a průměrnou známkou 2,71. Naopak nejméně úspěšné byly dívky ze ZŠ Štramberk.

7.1.7 Porovnání výstupních didaktických testů jednotlivých škol

	ZŠ Štramberk	ZŠ svaté Zdislavy
Počet žáků	18	18
Minimální počet bodů	9,5	11
Maximální počet bodů	18	18
Průměrný počet bodů	14,39	15,75
Průměrná známka	1,94	1,62

Tabulka 17: Porovnání výstupních testů jednotlivých škol

V Tabulce 17 nalezneme porovnání výsledků výstupního testu obou zúčastněných škol. Na první pohled je patrné, že lépe dopadla ZŠ svaté Zdislavy, kde intervence probíhala formou vlastivědných procházek. Co se týče získaného minimálního počtu bodů dopadla lépe kopřivnická škola, kdy nejméně úspěšný řešitel získal 11 bodů, na ZŠ Štramberk to bylo 9,5 bodů. Maximální získaný počet bodů byl na obou školách stejný, nejlepší řešitelé získali maximální počet, tedy 18 bodů. Průměrný získaný počet bodů byl o 1,36 bodů vyšší u žáků ZŠ svaté Zdislavy (15,75 bodů) než u žáků ZŠ Štramberk (14,39 bodů). Jak jsme již na úvod tohoto odstavce naznačovali, tak i průměrná známka byla lepší u žáků kopřivnické školy, konkrétně o 0,32. ZŠ Svaté Zdislavy 1,62, ZŠ Štramberk 1,94.

7.1.8 Porovnání výsledků podle pohlaví

Tabulka 18 porovnává výsledků podle pohlaví bez ohledu na příslušnost k základní škole. Pokud se nejdříve zaměříme na chlapce, tak z tabulky vyčteme, že průměrný počet bodů ve vstupním testu bylo 10,23 bodů, ve výstupním testu to bylo 15,41 bodů. Průměrná známka ze vstupního testu byla 2,82, u výstupního testu byla 1,73. Při pohledu na dívky byl jejich

získaný průměrný počet bodů ve vstupním testu byl 10,39 a 14,8 u testu výstupního. Průměrná známka se výrazně zlepšila z 3,06 ve vstupním testu na 1,87 v testu výstupním.

Pokud tedy porovnáme hodnoty získané u dívek a chlapců, zjistíme, že průměrný počet bodů získaný ve vstupním testu byl podobný a lišil se jen o 0,16 bodů a lépe dopadly dívky. Průměrná známka byla i přes menší průměrný počet bodů lepší u chlapců o 0,24. U výstupního testu dopadli v obou sledovaných aspektech lépe chlapci. U vstupního testu získali průměrně o 0,61 bodů více a průměrná známka byla u chlapců lepší o 0,14.

	Chlapci		Dívky	
	Vstupní test	Výstupní test	Vstupní test	Výstupní test
Průměrný počet bodů	10,23	15,41	10,39	14,8
Průměrná známka	2,82	1,73	3,06	1,87

7.1.9 Souhrnné vyhodnocení

ZŠ Štramberk	Vstupní test	Výstupní test
Počet žáků	15	18
Minimální počet bodů	6,5	9,5
Maximální počet bodů	14	18
Průměrný počet bodů	10,17	14,39
Průměrná známka	2,92	1,94

Tabulka 19: Souhrnné vyhodnocení – ZŠ Štramberk

Tabulka 19 ukazuje porovnání vstupního a výstupního didaktického testu na ZŠ Štramberk. Žáci se po intervenci formou frontální výuky zlepšili ve všech sledovaných směrech. Počet žáků byl při pretestu 15 žáků, při posttestu žáků 18. Nejméně úspěšný řešitel měl při vstupním testu 6,5 bodu, při výstupním testu došlo k zlepšení o 3 body, nejméně úspěšný řešitel výstupního testu získal 9,5 bodů. Nejlepší řešitel vstupního testu měl 14 bodů, u výstupního testu došlo opět ke zlepšení – ze 14 na maximální možný bodový zisk 18 bodů. K výraznému zlepšení, o 4,22 bodů, došlo i v ukazateli průměrného počtu bodů z 10,17 na 14,39 bodů. Průměrná známka došla také zlepšení z 2,92 na 1,94, což je zlepšení o 0,98.

Můžeme tedy konstatovat, že intervence frontální výukou měla za následek zlepšení jak v získaném průměrném počtu bodů, tak i v průměrné známce.

ZŠ svaté Zdislavy	Vstupní test	Výstupní test
Počet žáků	18	18
Minimální počet bodů	2,5	11
Maximální počet bodů	15	18
Průměrný počet bodů	10,44	15,75
Průměrná známka	3	1,62

Tabulka 20: Souhrnné vyhodnocení - ZŠ svaté Zdislavy

Tabulka 20 ukazuje porovnání vstupního a výstupního didaktického testu na ZŠ svaté Zdislavy. Žáci se po intervenci formou vlastivědné vycházky zlepšili ve všech sledovaných směrech. Počet žáků byl při pretestu i posttestu stejný – 18 žáků. Nejméně úspěšný řešitel měl při vstupním testu pouze 2,5 bodu, při výstupním testu došlo k velkému zlepšení o 8,5 bodů, nejméně úspěšný řešitel výstupního testu získal 11 bodů. Nejlepší řešitel vstupního testu měl 15 bodů, u výstupního testu došlo opět ke zlepšení – z 15 na maximální možný bodový zisk 18 bodů. K výraznému zlepšení, o 5,31 bodů, došlo i v ukazateli průměrného počtu bodů z 10,44 na 15,75 bodů. Průměrná známka došla také zlepšení z 3,00 na 1,62, což je zlepšení o 1,38.

Můžeme tedy konstatovat, že intervence vlastivědnou vycházkou měla za následek výrazné zlepšení jak v získaném průměrném počtu bodů, tak i v průměrné známce.

Pokud porovnáme zlepšení ve sledovaných oblastech na obou školách, dojdeme k závěru, že výraznějším zlepšení, za téměř stejných vstupních znalostech viz Tabulka 19 a Tabulka 20, došlo u žáků ZŠ svaté Zdislavy, kteří absolvovali výuku formou vlastivědné vycházky. Můžeme tedy říct, že jako efektivnější forma výuky se jeví vlastivědná vycházka, tímto tvrzením jsme splnili hlavní cíl práce a dokázali jsme odpovědět, zda získané znalosti žáků prostřednictvím vyučovací formy vlastivědných vycházek, jsou větší než vyučovací formou frontální výuky.

Vyhodnocení předpokladů

Předpoklad č.1: Předpokládáme, že forma vlastivědné vycházky je pro žáky 1. stupně ZŠ v rámci tematického okruhu „Místo, kde žijeme“ vhodnější než forma frontální výuky, to znamená, že úroveň znalostí dětí o svém regionu, navštěvujících ZŠ svaté Zdislavy ve výstupním didaktickém testu bude vyšší než úroveň znalostí dětí, navštěvujících ZŠ Štramberk

Tento předpoklad nám výzkum potvrdil. Vyučovací forma vlastivědné vycházky se ukázala jako efektivnější než vyučovací forma frontální výuky a žáci, kteří absolvovali výuku formou vlastivědné vycházky dosáhli lepších výsledků ve výstupním testu, viz. Tabulka 19 a Tabulka 20.

Předpoklad č.2: Předpokládáme, že úroveň znalostí dětí o svém regionu a městě Štramberk, navštěvujících ZŠ Štramberk ve vstupním didaktickém testu bude vyšší než úroveň znalostí dětí, navštěvujících ZŠ svaté Zdislavy Kopřivnice.

Tento předpoklad se nepotvrdil. Vyhodnocení vstupních testů na jednotlivých školách nám ukazuje Tabulka 12. Průměrný počet bodů u žáků ZŠ Štramberk byl 10,17 a u žáku ZŠ svaté Zdislavy 10,44 . Průměrná známka u žáků ZŠ Štramberk byla 2,92 a u žáků ZŠ svaté Zdislavy 3,00. I když je tedy průměrná známka lepší u žáků, navštěvujících ZŠ Štramberk, tak průměrný počet bodů získaných ve vstupním didaktickém testu je vyšší u žáků ZŠ svaté Zdislavy. Rozdíl u jednotlivých škol ve vstupním testu je velmi malý, téměř až zanedbatelný.

Předpoklad č. 3: Předpokládáme, že pohlaví žáků 4. ročníků ZŠ Štramberk a ZŠ svaté Zdislavy Kopřivnice nemá vliv na úroveň znalostí o svém regionu a městě Štramberk.

Ve vstupním didaktickém testu u žáků ZŠ Svaté Zdislavy dopadli lépe chlapci, kdy získali v průměru o bod více než dívky (chlapci 10,94; dívky 9,94). Průměrná známka tedy byla lepší také u chlapců - 2,71 než u dívek – 3,25 (viz Tabulka 9.). Ve výstupním didaktickém testu dopadli také chlapci, kdy získali průměrně 15,94 bodů, dívky 15,56 bodů. Průměrná známka u chlapců byla v průměru lepší o 0,35, konkrétně to bylo 1,4 u chlapců a 1,75 u dívek (viz Tabulka 14).

Pokud se zaměříme na vstupní a výstupní testy u žáků ZŠ Štramberk, zjistíme, že u vstupního testu dopadly lépe dívky, kdy získaly průměrně 10,83 bodů a měly průměrnou známku 2,86. U chlapců byl průměrný počet získaných bodů 9,17 a průměrná známka 3,0 (viz Tabulka 11). U výstupního didaktického testu měli však lepší výsledky chlapci, když jejich průměrný bodový zisk byl 15,21 a průměrná známka 1,71. U dívek byl průměrný počet získaných bodů 13,86 a průměrná známka 2,10 (viz Tabulka 16).

Znalosti žáků o svém regionu a městě Štramberk ve vstupním didaktickém testu viz Tabulka 18, jsou velmi podobné, bez velkých odchylek a můžeme tedy předpoklad na základě tohoto tvrzení potvrdit.

Ve výstupním didaktickém testu dopadli o něco lépe chlapci, kdy jejich průměrný počet získaných bodů byl o 0,61 bodů více a průměrná známka byla lepší o 0,14. I přes fakt, že chlapci

dopadli o něco lépe, můžeme tvrdit, že rozdíl 0,61 bodu, respektive lepší průměrná známka o 0,14 není nikterak zásadní a potvrzuje to náš předpoklad, že pohlaví žáků nebude mít vliv na úroveň znalostí o svém regionu a městě Štramberk.

PRAKTICKÁ ČÁST

8 PROJEKT VLASTIVĚDNÉ VYCHÁZKY

Ročník: 4.

Časová náročnost: celodenní projekt (vlastivědná vycházka)

Vzdělávací oblast: Člověk a jeho svět

Předmět: Vlastivěda

Tematický okruh: Místo, kde žijeme; Lidé a čas; Lidé kolem nás

Průřezová témata: Osobnostní a sociální výchova, Enviromentální výchova, Mediální výchova

Mezipředmětové vztahy: Jazyk a jazyková komunikace (dopis), Matematika a její aplikace, Člověk a svět práce – stavba z přírodního materiálů (dřevěnice)

Organizační formy: vlastivědná vycházka

Metody:

slovní: monologické – (vysvětlování, vyprávění (moje zážitky), instruktáž, výklad (o roubených domech), dialogické (rozhovor, diskuse), metody písemných prací (záznam do listů)

názorně demonstrační: pozorování (vycházka po městě)

praktické: nácvik praktických dovedností (práce s vlastivědnými mapami), grafické a výtvarné práce (heslovité zápisy, kresby)

Pomůcky: mapy, plány, pracovní listy, psací potřeby, provázek, pravítko, brožurku

Edukační cíle:

Kognitivní: Žák pozná významná místa naší obce, pozná základní i vedlejší světové strany na směrové růžici, pozná znak naší obce, uvede zajímavou informaci o Zdeňku Burianovi, kterou si zapamatoval. Dokáže si zapamatovat základní informace o městě. Dokáže zaznačit údaje do časové osy s novými daty.

Afektivní: Žák efektivně spolupracuje ve skupině a podílí se na utváření příjemného prostředí, v případě potřeby pomáhá ostatním a dokáže požádat o pomoc, upevňuje kladný vztah k místu, kde žije. Žáci se aktivně zapojují do diskuse, umí využít své získané znalosti a baví je propojovat nové poznatky do širších celků; budují si pozitivní vztah k přírodě, okolí a potřebě ji chránit.

Psychomotorické: Žáci propojují pohybové činnosti s kognitivními znalostmi, dodržují pravidla chování v přírodě a efektivně pracují s pomůckami v terénu. Dokáže vyhledat a vytrítit informace z různých zdrojů. Vybere důležité informace z brožurky, které dokáže uplatnit při výkladu s ostatními

Popis projektu

Tento projekt je zaměřen pro žáky 4. nebo 5. ročníku. Cílem projektu je prohloubení svých získaných poznatků a poznávání doposud neobjeveného očima žáka. Půjde nám o rozvíjení orientačních schopností v našem městě a jeho okolí, kde žáci žijí. Od základních informací jako jsou například cesta ze školy, odkud dojíždí spolužáci si rozšíříme okolí našeho regionu, a především naší obce. Přiblížíme si historii, zaměříme se na umístění obce a jejího okolí, práci s mapou. Také budeme objevovat kulturu, zvláštnosti přírody, ale především se zaměříme na památky a zajímavosti, které jsou spojeny s našimi zážitky a zkušenostmi našeho krásného městečka Štramberku. Tento projekt je realizován organizační formou, a to konkrétně vlastivědnou vycházkou, kdy bude docházet k poznávání nebo prohlubování doposud nepoznaného přímo ve městě Štramberk. Tato trasa je přibližně dlouhá 5 km.

Práce na projektu:

Jelikož tento projekt bude probíhat přímo v terénu, žáci budou různě pracovat buď ve skupinkách nebo také jako jednotlivci. Vše bude záležet na daném tématu nebo místě, kterým se zrovna na vycházce budou zabývat. Tato vycházka je rozdělena do osmi stanovišť. Každé stanoviště je zaměřeno na nějaké téma, kde žáci budou plnit různé úkoly, a to formou pracovních listů. Přehled stanovišť:

1. stanoviště	ZŠ Štramberk	umístění obce, kraj, region
2. stanoviště	Náměstí	základní údaje o městě, plánec obce, okolí města,
3. stanoviště	Štramberská Trúba	pověst, historie, časová osa, Štramberské uši
4. stanoviště	Muzeum Zdeňka Buriana	žijící osobnost ve Štramberku
5. stanoviště	Dřevěnice	kultura, tradice v obci
6. stanoviště	Kotouč, busty	osobnosti, těžba vápence
7. stanoviště	Jeskyně Šipka	předání brožurky - konec
8. stanoviště	Návrat ke škole z jeskyně Šipky	

Tabulka 21: Přehled stanovišť vlastivědné vycházky

Motivace:

Na úvod žáci dostanou dopis od proslulého neandrtálce Arnošta žijícího v tamější jeskyni Šipce dopis, který bude obsahovat veškeré instrukce k procházce po městě Štramberk. Žáci v dopise obdrží prosbu od Arnošta, že není stále dobrý v psaní a čtení, ale že v jeho městečku je moc krásně a chtěl by to všem předat, ale jelikož neumí dobře psát a číst, tak poprosí děti, zda by mu mohly pomoci se Štramberáčkem, což je jeho nová knížka, kterou by chtěl vydat, aby se i ostatní žáci dověděli, co v tomto krásném městečku je.

Průběh projektu:

Na tomto projektu budeme pracovat jako skupina společně. Budeme se pohybovat po stanovištích a podle zadání úkolů se budeme rozdělovat do menších skupinek. Na začátku si uděláme skupinky, ve kterých se nám bude dobře pracovat během celého projektu, které se poté budou podrobněji zabývat jednotlivými úkoly. Na začátku každý z žáků obdrží pracovní listy, které budou postupně plnit. Tyto pracovní listy dostanou ve formě knihy Štramberáček, která je doprovázena slovem neandrtálce Arnošta. Viz příloha 2.

Pracovní listy a stanoviště:

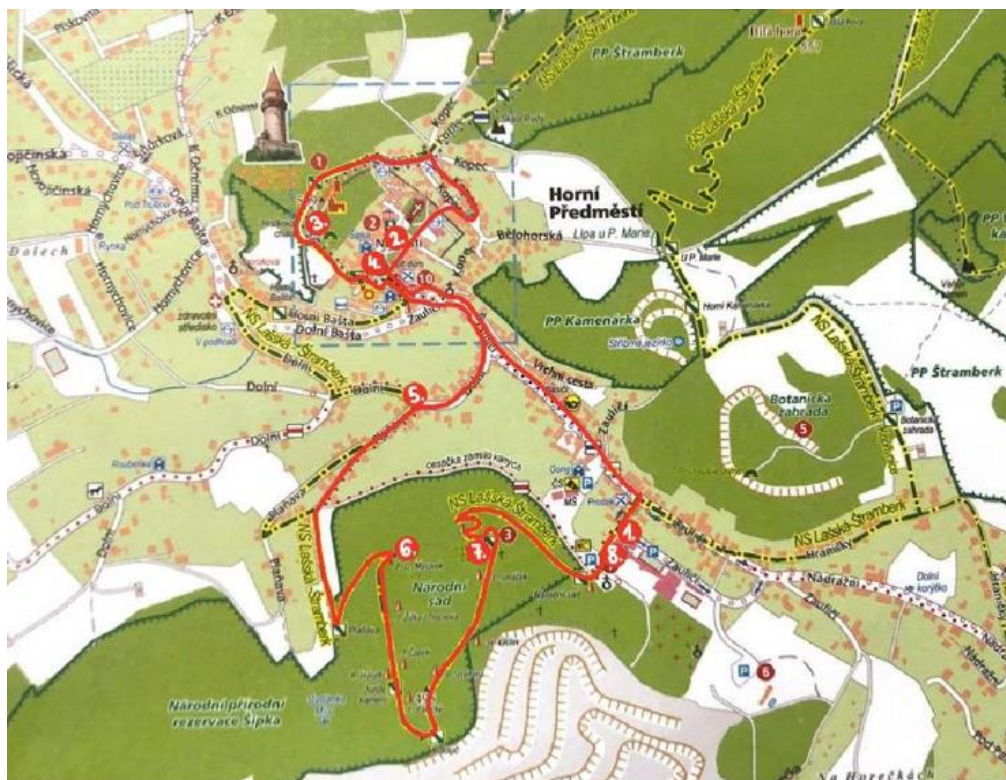
Učitelům bych chtěla doporučit, aby měli během vycházky všechny přílohy a pracovní listy v tištěné podobě. Mapy a různé brožurky s informacemi si mohou žáci během cesty vyzvednout a vyhledat v informační centru na náměstí. Je na rozhodnutí učitele, zda budou žáci plnit úkoly jako jednotlivci nebo ve skupinkách po celou dobu vycházky. Poté bude stačit jedna knížka Štramberáček do skupinky.

Závěr a hodnocení

Na konci vycházky si projdeme celou knihu Štramberáček. Zkontrolujeme společně, zda jsme vše doplnili správně a můžeme knihu předat do tisku se správnými informacemi o našem městě. Na závěr napíšeme krátký test.

8.1 Trasa vlastivědné vycházky

Trasa vlastivědné vycházky byla přibližně 5 kilometrů. Na této trase bylo celkem 8 stanovišť. Místa jednotlivých stanovišť viz Obrázek 21.

Obrázek 21: Trasa vlastivědné vycházky

8.2 Popis jednotlivých stanovišť

Před vycházkou jsme zajistili a připravili veškeré pomůcky potřebné k vycházce. (psací potřeby, provázek, mapy, výtisky brožurky Štramberáček) Před příchodem žáků jsme uschovali obálku s předepsanou knihou Štramberáček na území školního hřiště. Tato brožurka byla rozdána do dvojic žákům jako didaktický materiál k poznání místa, kde žijí a okolí.

8.2.1 1. Stanoviště ZŠ Štramberk

Pomůcky: psací potřeby, mapy, výtisky brožurky Štramberáček, obálka

Motivace: Dopis od Arnošta Štramberského viz Příloha č. 2. - Úvodní dopis.

Průběh:

Na prvním stanovišti se žáci seznámili s celým projektem. Byli poučeni o bezpečnosti během celé vycházky a chování na pozemní komunikaci. Nejdříve žáci měli za úkol najít obálku

od proslulého neandrtálce Arnošta Štramberského s úvodním dopisem, kde žáky požádal o pomoc s dopsáním brožurky pro ostatní návštěvníky města Štramberka.

První stanoviště bylo zaměřeno na polohu obce. Na úvod měli žáci za úkol vyluštit šifru a zapsat název do brožurky Štramberáček. Poté vyplnili další údaje o městě Štramberku a jeho polohy. Pracovali s mapou Moravskoslezského kraje, která je součástí brožury. Po vyplnění došlo ke společné kontrole a opravení nedostatků.

8.2.2 2. Stanoviště: náměstí města Štramberka a okolí města

Pokyny pro učitele: Na druhém stanovišti byli vyučující pouze jako dozor nad žáky.

Pomůcky: provázek, psací potřeby, mapy

Motivace: Úvodní slovo neandrtálce Arnošta viz Příloha č.2. - 2. Stanoviště.

Průběh:

Žáci na druhém stanovišti dostali po dvojicích rozchod na náměstí města Štramberk. Úkolem bylo odpovědět na otázky v brožuře týkající se náměstí a města Štramberka nebo okolních měst. Pokud nevěděli odpověď, mohli se žáci zeptat v infocentru, muzeu nebo úřadu města Štramberk. Po uplynutí času se všechny dvojice žáků potkaly na smluveném místě, a to u kašny na náměstí, kde si společně zkontrolovali všechny své zaznamenané odpovědi. Poté se společně vydali na 3. stanoviště ke štramberské Trúbě.

8.2.3 3. Stanoviště: Štramberská Trúba a historie obce

Pokyny pro učitele: Učitelé usadili žáky na schodiště pod Trúbou a vybrali jednotlivce ke čtení dopisu a pověsti o historii města. Dbali zvýšené bezpečnosti při výstupu na štramberskou Trúbu.

Pomůcky: psací potřeby, štramberské uši

Motivace: Promluva o historii od Arnošta Štramberského viz příloha č.2 - 3. stanoviště.

Průběh:

Třetí stanoviště bylo zaměřeno na historii obce a pozůstatku hradní tvrze, nazývaní se štramberská Trúba. Učitelé vybrali jednoho z žáků, aby přečetl dopis k historii. Poté žákům rozdali štramberské uši na ochutnávku, kdy žáci měli za úkol zjistit, co to je, proč se ve Štramberku vyrábí a z jakých surovin jsou upečeny. Své odpovědi žáci zaznamenali do svých brožurek pod dopis od Arnošta Štramberského. Jakmile si přečetli dopis a pověst, společně celá třída vystoupala do vyhlídkové věže. Po návratu ze štramberské Trúby žáci doplnili zbylé úkoly v brožurce, týkající se štramberské Trúby. Po kontrole se přesunuli ke čtvrtému stanovišti do muzea Zdeňka Buriana.

8.2.4 4. Stanoviště: muzeum Zdeňka Buriana

Pokyny pro učitele: Učitele byli pouze doprovod při výkladu v muzeu.

Pomůcky: psací potřeby

Motivace: Úvodní slovo od Arnošta Štramberského viz příloha č. 2 - 4. stanoviště.

Průběh:

Navštívili jsme muzeum Zdeňka Buriana, kde si žáci nejdříve prošli celou výstavu tohoto malíře s komentovanou prohlídkou. Poté měli žáci čas si ve dvojicích doplnit informace o Zdeňku Burianovi, které se dověděli během prohlídky a mohli si ji také znovu projít samostatně. V muzeu měli žáci čas na doplnění všech úkolů v brožurce od neandrtálce Arnošta. Po dokončení jsme s žáky opustili muzeum a přesunuli se na další stanoviště do Dolní ulice.

8.2.5 5. Stanoviště: Roubenky, obydlí měšťanů

Pokyny pro učitele: Učitele byli pouze dozor při besedě se stavitelem těchto roubenek.

Pomůcky: psací potřeby

Motivace: Úvodní slovo od Arnošta Štramberského viz příloha č. 2. - 5. stanoviště.

Průběh:

Přesunuli jsme se do Dolní ulice k jednomu z roubených domů čísla popisného 200. Zde se žáci usadili na schodiště tohoto domu, kde proběhlo krátké povídání o výstavbě roubenek s vedoucím technických služeb Michalem Dostálem, který je zároveň i jedním ze stavitelů těchto roubených domů. Žáci se také mohli doptat na různé zajímavosti při výstavbě těchto domů. Po besedě si žáci doplnili úkoly v brožurce k roubeným domům. Následovalo přesunutí k dalšímu stanovišti, a to na vápencový vrch Kotouč.

8.2.6 6. Stanoviště: vápencový vrch Kotouč – Stezka sedmi velikánů našeho národa

Pokyny pro učitele: Učitele předčítali otázky z brožurky k daným osobnostem.

Pomůcky: psací potřeby

Motivace: Úvodní slovo od Arnošta Štramberského viz příloha č. 2. - 6. stanoviště.

Průběh:

Toto stanoviště započalo na hoře Kotouč u busty T.G. Masaryka. Pokračovali jsme dále po stezce sedmi velikánů. Během této stezky na hoře Kotouč učitele předčítali jednotlivé otázky a vedli vědomostní soutěž. Žáci měli u sebe šátky a jejich úkolem bylo, co nejrychleji zvednout šátek, pokud věděli správnou odpověď na otázku. Při správné odpovědi nejrychlejší žáci byli odměněni sladkou odměnou. Naše stanoviště končilo u busty L. Janáčka. Po dokončení kvízu

si žáci své odpovědi zaznamenali do brožurky a sešli jsme k poslednímu stanovišti k jeskyni Šipce na hoře Kotouči.

8.2.7 7. Stanoviště: jeskyně Šipka

Pokyny pro učitele: Jeden z učitelů se převlékl za neandrtálce Arnošta Štramberského a přivítal žáky v jeskyni. Doptával se jich na cestu a došlo k předání brožurek.

Pomůcky: psací potřeby, občerstvení, pití, tajný recept na štramberské uši

Motivace: Přivítání jedním z učitelů převlečeného za neandrtálce. Povídání s dětmi o celé procházce viz Příloha č. 2 - 7. stanoviště.

Průběh:

U posledního stanoviště jsme se potkali s proslulým neandrtálcem Arnoštem Štramberským, který nás uvedl do jeho domu, jeskyně Šipky. Vyzval nás k dopsání brožurky a zeptal se, jak se nám dařilo během vycházky a zda je možné, aby šla brožura do tisku i pro ostatní děti. Žáci se snažili vše, co nejpečlivěji dopsat a předat kompletně vypracovanou brožurku Arnoštovi. Poté následovala oslava v jeskyně Šipce, kde bylo připraveno občerstvení a pití, které pro nás připravil neandrtálec za pomoc. Také nám Arnošt nabídl prohlídku v jeskyni, kde jsme si mohli projít Jezevčí díru a prohlédnout si jeho živobyčí. Na závěr nám předal tajný recept na štramberské uši, rozloučil se s námi a poděkoval za pomoc. Po ukončení a předání jsme se přesunuli zpět ke škole.

8.2.8 8. Stanoviště: návrat ke ZŠ Štramberk

Pomůcky k jednotlivým stanovištím: psací potřeby

Průběh: Z jeskyně Šipky jsme se vrátili zpět k budově Základní školy Štramberk, kde jsme zhodnotili celou vycházku. Hodnocení proběhlo písemnou formou.

ZÁVĚR

Diplomová práce se zabývala efektivitou organizačních forem vlastivědné vycházky a frontální výuky v předmětu vlastivěda pro žáky na 1. stupni základní školy ve vzdělávací oblasti Člověk a jeho svět a tematickém okruhu Místo kde žijeme – můj region, zaměřené na město Štramberk. místo kde žijeme. Regionální vlastivěda je důležitou součástí vzdělávání na 1. stupni základní školy. Tento předmět umožňuje dětem lépe pochopit své okolí, získat znalosti o historii, kultuře a přírodě svého regionu a rozvíjet tak své povědomí o místě, kde žijí. Výuka regionální vlastivědy na 1. stupni základní škole má také pozitivní dopad na rozvoj vztahu dětí k místu, kde žijí, a může tak přispět k posílení lokální identity a příslušnosti dětí k jejich regionu.

Hlavním cílem diplomové práce bylo zjistit, zda znalosti žáků 4. ročníku základní školy, získané prostřednictvím formy vlastivědných vycházek, jsou větší než formou frontální výuky. Dílčími cíli bylo vytvořit materiál využitelný v budoucnu pro učitelskou praxi v rámci vzdělávací oblasti Člověk a jeho svět a tematický okruh Místo, kde žijeme – můj region, vytvořit didaktický test, na základě vstupních a výstupních testu zjistit, popsat a vyhodnotit znalosti žáků o svém regionu a městě Štramberk a také navrhnout vlastivědnou vycházku po městě Štramberk pro děti 4. ročníku základní školy.

V teoretické části jsme si nejdříve charakterizovali a popsali nejdůležitější informace o městě Štramberk, faunu a floru tohoto regionu, geologické poměry, historii i současnost, dále významné kulturní i přírodní památky a zmínili jsme několik významných osobností, které zde působily. Dále jsme se seznámili s RVP ZV, klíčovými kompetencemi a vzdělávací oblastí Člověk a jeho svět. Poté jsme si přiblížili regionální vlastivědu a pojmy s ní spojené jako například region, regionalismus regionální princip atd. Na závěr teoretické části jsme představili organizační formy ve vyučování vlastivědy, rozdělili jsme je na organizační formy uskutečňované ve škole a mimo školu. Charakterizovali jsme také organizační metody ve vlastivědě a v poslední řadě jsme popsali vyučovací prostředky.

Empirická část se věnovala výzkumnému šetření, které jsme prováděli na dvou základních školách. Nejdříve jsme charakterizovali výzkum, stanovili si hlavní cíl, dílčí cíle a předpoklady. V další kapitole je uvedena metodika výzkumu, výsledky výzkumu a také popsán projekt vlastivědné vycházky s popisem jednotlivých stanovišť na závěr je popsána i hodina, která se uskutečnila organizační formou frontální výuky. Výzkumu se účastnilo celkem 36

žáků, 18 z nich bylo ze ZŠ Štramberk a 18 ze ZŠ svaté Zdislavy v Kopřivnici. Na základě zpracování vstupních a výstupních testů jsme dokázali odpovědět na hlavní cíl výzkumu a můžeme tvrdit, že znalosti žáků 4. ročníku základní školy, získané prostřednictvím formy vlastivědných vycházek, jsou větší než formou frontální výuky. Žáci, kteří absolvovali výuku prostřednictvím organizační formy vlastivědné vycházky získali ve výstupním testu v průměru o 1,36 bodů více a jejich průměrná známka byla v průměru lepší o 0,32. Také jsme dokázali odpovědět na výzkumné předpoklady.

V praktické části jsme popsali námi vytvořenou vlastivědnou vycházku určenou pro žáky 4. ročníku 1. stupně základní školy. Najdeme zde celkový popis vycházky a také popis jednotlivých stanovišť.

Jako přínosné do praxe určitě vidím zjištění, že organizační forma vlastivědné vycházky je efektivnější než organizační forma frontální výuky, proto bych doporučila pedagogům zařazovat vlastivědnou vycházku do výuky, aby žáci lépe poznali svůj region ve kterém žijí. Jako inspirace, nebo předloha vlastivědné vycházky může posloužit jak pedagogům, tak rodičům naše vlastivědná vycházka, ke které dostanou k dispozici také veškeré materiály spojené s vycházkou, aby město Štramberk a jeho region neupadlo v zapomnění, ale vzkvétalo i po další generace.

SEZNAM ZKRATEK

apod.	a podobně
atd.	a tak dále
např.	například
RVP	Rámcový vzdělávací program
RVP ZV	Rámcový vzdělávací program pro základního vzdělávání
ŠVP	Školní vzdělávací program
tzv.	takzvaný
ZŠ	základní škola

SEZNAM ZDROJŮ

ADAMEC, Josef. Šest rodáků ze Štramberka. Štramberk: Šmíra-Print, 2009. ISBN 978-80-904336-2-5.

ADAMEC, Josef. Štramberk v zrcadle času. Štramberk: Šmíra-Print, 2008. ISBN 978-80-254-2277-9.

BARTOŠ, Josef, Jindřich SCHULZ a Miloš TRAPL. *Regionální dějiny: pojetí, poslání, metodika*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2004. ISBN 80-244-0865-1.

BLAHUTOVÁ, Michaela. *Štramberk: příroda a pravěk*. Štramberk: Město Štramberk ve spolupráci s Muzeem Novojičínka, 2010. ISBN 978-80-254-6046-7.

BÝČKOVSKÝ, Petr. *Základy měření výsledků výuky*. Praha: Výzkumný ústav inženýrského Czo.cz [online]. [cit. 2023-02-14]. Dostupné z: https://www.czo.cz/csu/xt/charakteristika_okresu_novy_jicin

ČEKAL, Jiří. Výuka tématu Místní region na 2. stupni ZŠ. *Metodický portál: Články* [online]. 12. 08. 2011, [cit. 2023-03-17]. Dostupný z: <https://clanky.rvp.cz/clanek/13039/VYUKA-TEMATU-MISTNI-REGION-NA-2-STUPNI-ZS.html>. ISSN 1802-4785.

DOUBRAVA, Jaroslav. *Vlastivěda 4,5, Příručka pro učitele*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1998.

FABIÁNKOVÁ, Bohumíra. *Didaktika prvouky*. Brno: Paido, 1995. Edice pedagogické literatury. ISBN 80-85931-03-6.

GAVORA, Peter. *Úvod do pedagogického výzkumu*. 2., rozš. české vyd. Přeložil Vladimír JÚVA, přeložil Vendula HLAVATÁ. Brno: Paido, 2010. ISBN 978-80-7315-185-0.

HORÁK, František. *Didaktika základní a střední školy*. Vyd. 2. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1990.

HORÁK, Jaroslav. *Didaktika vlastivědy*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2007. ISBN 978-80-247-2151-6.

CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-80-247-1369-4.

KADERÁBKOVÁ, Jaroslava. *Úvod do regionálních a správních věd: vybrané kapitoly*. Praha: Codex Bohemia, 1996. ISBN 80-85963-18-3.

KANCÍR, Ján a Alena MADZIKOVÁ. *Didaktika vlastivědy*. Prešov: Prešovská univerzita v Prešove, 2008.

KANCÍR, Ján. Teoretické aspekty regionálnej výchovy [online]. 2013 [cit. 2023-04-03]. Dostupné z: <http://www.pulib.sk/web/kniznica/elpub/dokument/kancir1/subor/Kancir.pdf>

KOL. AUTORŮ. *Štramberk Moravský betlém*. Štramberk, 2009, 321 s. ISBN 978-80-254-4522-8.

KOLÁŘ, Zdeněk. *Výkladový slovník z pedagogiky: 583 vybraných hesel*. Praha: Grada, 2012. ISBN 978-80-247-3710-2.

KRAUS, Jiří. *Nový akademický slovník cizích slov*. Praha: Academia, 2005. ISBN 80-200-1351-2.

LINHART, Jiří. *Slovník cizích slov pro nové století: základní měnové jednotky : abecední seznam chemických prvků : jazykovědné pojmy : 30 000 hesel*. Litvínov: Dialog, 2002. ISBN 80-85843-61-7.

MATUŠKOVÁ, Alena. *Cvičení z didaktiky vlastivědy*. Plzeň: Západočeská univerzita, 1998. ISBN 80-7082-482-4.

MEČIAR, Jozef. *Obecná regionální geografie I: (vývoj, objekt a aspekt, struktura a postavení, definice a význam)*. Brno: Masarykova univerzita, 2006. ISBN 80-210-4011-4.

MICHNOVI, Věra a Jaroslav. *Průvodce Štramberkem: cestou necestou*. Opava: Grafis, 2000.

Mistopisy.cz [online]. [cit. 2023-02-14]. Dostupné z: <https://www.mistopisy.cz/pruvodce/obec/9599/stramberk/>

NAVRÁTILOVÁ, Katarína a PAPIK, M. *Didaktika vlastivědy*. Nitra: Pdf, 1985
MAŇÁK, Josef a Vlastimil ŠVEC. *Výukové metody*. Brno: Paido, 2003. ISBN 80-7315-039-5.

Oficiální stránky města Štramberk [online]. [cit. 2022-10-01]. Dostupné z: <https://www.stramberk.cz/>

POVOLNÝ, F. *O regionalismu*. Sborník KKS. Brno, 1968

Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání [online], 2021. Praha: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy [cit. 2023-02-26]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/vzdelavani/predskolni-vzdelavani/opatreni-ministra-zmena-rvppv-2021>

RAŠKOVÁ, Miluše. *Elementární učení o přírodě a společnosti od minulosti k současnosti*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2006. ISBN 80-244-1381-7.

SOLFRONK, Jan. *Organizační formy vyučování*. Praha: Karolinum, 1994. ISBN 80-7066-334-0.

ŠMÍRA, Pavel, Jiří TICHÁNEK, Jan ŠTĚPÁNEK a Miroslav BITTER. *Štramberk - Zastavený okamžik*. Opava: Grafico, 2012. ISBN 978-80-87427-39-2.

TICHÁNEK, Jiří. *Významné osobnosti města Štramberka*. [Štramberk]: Šmíra-Print, 2007. ISBN 978-80-254-0909-1.

VALIŠOVÁ, Alena a Hana KASÍKOVÁ. *Pedagogika pro učitele*. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-80-247-1734-0.

VAVRDOVÁ, Alena. *Didaktika vlastivědy*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2009. ISBN 978-80-244-2263-3.

VAVRDOVÁ, Alena. *Kapitoly z didaktiky vlastivědy*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2003. ISBN 80-244-0767-1.

ZOUHAROVÁ, Dáša. *Regionální učebnice: metodika tvorby regionální učebnice jako výchovně-vzdělávacího prostředku regionální výuky*. Druhé vydání. Brno: Lipka, 2016. ISBN 978-80-87604-93-9.

ŽÍTEK, Vladimír. *Regionální ekonomie a politika: distanční studijní opora*. Brno: Masarykova univerzita, Ekonomicko-správní fakulta, 2004. ISBN 80-210-3478-5.

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1: Počet a pohlaví respondentů na jednotlivých školách.....	46
Tabulka 2: Počet a pohlaví respondentů celkem	47
Tabulka 3: Klasifikace didaktických testů (Byčkovský, 1982).....	49
Tabulka 4: Bodové vyhodnocení jednotlivých otázek didaktického testu	50
Tabulka 5: Hodnocení didaktického testu	50
Tabulka 6: Porovnání odpovědí v pretestu a posttestu	53
Tabulka 7: Počet správných odpovědí v jednotlivých otázkách.....	54
Tabulka 8: Vyhodnocení vstupního testu - ZŠ svaté Zdislavy	55
Tabulka 9: Vyhodnocení vstupního testu podle pohlaví- ZŠ svaté Zdislavy	55
Tabulka 10: Vyhodnocení vstupního testu - ZŠ Štramberk	55
Tabulka 11: Vyhodnocení vstupního testu podle pohlaví- ZŠ Štramberk.....	55
Tabulka 12: Porovnání vstupních didaktických testů jednotlivých škol	56
Tabulka 13: Vyhodnocení výstupního testu - ZŠ svaté Zdislavy.....	57
Tabulka 14: Vyhodnocení výstupního testu podle pohlaví - ZŠ svaté Zdislavy	57
Tabulka 15: Vyhodnocení výstupního testu - ZŠ Štramberk	57
Tabulka 16: Vyhodnocení výstupního testu podle pohlaví - ZŠ Štramberk.....	57
Tabulka 17: Porovnání výstupních testů jednotlivých škol.....	58
Tabulka 18: Porovnání výsledků podle pohlaví	59
Tabulka 19: Souhrnné vyhodnocení – ZŠ Štramberk.....	59
Tabulka 20: Souhrnné vyhodnocení - ZŠ svaté Zdislavy.....	60
Tabulka 21: Přehled stanovišť vlastivědné vycházky	65

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1: Poloha města Štramberk v rámci ČR , zdroj: Slepá mapa ČR [online] a vlastní úprava).....	8
Obrázek 2: Detail okresu Nový Jičín, zdroj: mesta.obce.cz [online]	9
Obrázek 3: Znak města Štramberk, zdroj: Oficiální stránky města Štramberk [online]	10
Obrázek 4: Vlajka města Štramberk, zdroj: Oficiální stránky města Štramberk [online].....	10
Obrázek 5: Logo města Štramberk, zdroj: Oficiální stránky města Štramberk [online]	11
Obrázek 6: Jason červenoooký v Kamenárce, zdroj: Blahutová, 2010	11
Obrázek 7: Zjednodušená geologická mapa okolí Štramberka, zdroj: Blahutová, 2010	12
Obrázek 8: Rekonstrukce možné podoby hradu Štramberku v době vrcholící gotiky na konci 14. století (kresba J. Štěpánek), zdroj: Šmíra a kol., 2012	14
Obrázek 9: Jádru hradu Štramberk se známou věží trúbou od východu, zdroj: Šmíra a kol., 2012	15
Obrázek 10: Pohled na bývalé hradní jádro se zříceninami horního paláce a strážní věží od jihozápadu před rekonstrukcí věže a konzervaci zřícenin v roce 1904 a dnešní stav, zdroj: Šmíra a kol., 2012.....	16
Obrázek 11: Jaroňkova útulna z plochy jádra hradu hrázděné podobě, kterou nabyla v roce 1924, zdroj: Šmíra a kol., 2012	17
Obrázek 12: Celkový pohled na současnou podobu chaty MUDr. Hrstky od jihu, zdroj: Šmíra a kol., 2012	17
Obrázek 13: Vstupní průčelí kostela sv. Jana Nepomuckého před přestavbou v roce 1907 a dnes, zdroj: Šmíra a kol., 2012	19
Obrázek 14: Celkový pohled na kašnu na náměstí, zdroj: Šmíra a kol., 2012	20
Obrázek 15: Celkový pohled na jeskyni Šipku od přístupové strany zdroj: Šmíra a kol., 2012	21
Obrázek 16: Hlavní lázeňský dům na počátku 20. století a dnešní stav, zdroj: Šmíra a kol., 2012	23
Obrázek 17: Kostel sv. Kateřiny v současnosti, zdroj: Šmíra a kol., 2012	24
Obrázek 18: Zdeněk Burian při práci, zdroj: Tichánek, 2007	25
Obrázek 19: Adolf Hrstka, zdroj: Tichánek, 2007	26
Obrázek 20: Karel Jaromír Maška, zdroj: Tichánek, 2007.....	27
Obrázek 21: Trasa vlastivědné vycházky	67

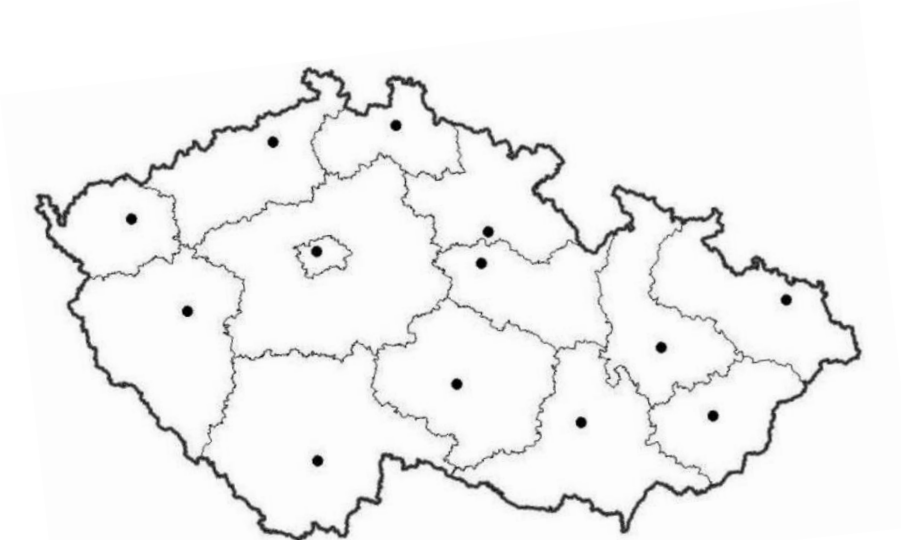
SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1: Didaktický test

Třída:

chlapec/dívka

1. Vybarvi na mapě Moravskoslezský kraj a vyznač, kde přibližně leží město Štramberk.

2. Který kraj nemá společné hranice s Moravskoslezským krajem?
a) Zlínský kraj b) Olomoucký kraj c) Jihomoravský kraj
3. Kdo stojí v čele města Štramberk?
a) starosta b) primátor c) hejtman
4. Co významného našel Karel Jaroslav Maška v jeskyni Šipce?
5. Jak se jmenuje známý ilustrátor, který se proslavil kresbami s pravěkou tematikou, jež se nechal inspirovat městem Štramberk?
6. Vyber správnou možnost.

Podle pověsti se ve Štramberku pečou uši:

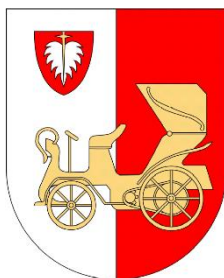
- a) Aby lidé lépe slyšeli.
- b) Protože město bylo obklíčeno Tatary, kteří měli za úkol přivést svému císaři uši jako důkaz dobytí města.
- c) Protože známému rodákovi A. Hrstkovi byly useknuty uši za špatné vedení města.

7. Jak se jmenuje bílý kámen, který se ve Štramberku těží?

8. Jak se jmenují dřevěné chaloupky, které jsou dominantou ve Štramberku?

9. Jak se jmenuje pozůstatek z hradní tvrze a dnes slouží jako vyhlídková věž?

10. Zakroužkuj znak města Štramberk:

11. Stezka českých velikánů na hoře Kotouč:

Napiš k otázkám jména osobností a přiřaď k nim správný obrázek. (Do rámečku napiš číslo, jehož osobnost si napsal k dané otázce).

1. Jak se jmenoval první Československý prezident?

2. Jak se jmenoval hudební skladatel, jenž se proslavil známou skladbou Vltava?

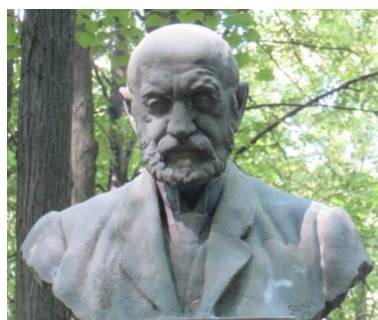
3. Jak se jmenoval hudební skladatel, rodák z Hukvald, jehož nejznámější opera se nazývá Příhody lišky Bystroušky?

4. Jak se jmenoval český kníže, který byl zavražděn svým mladším bratrem Boleslavem I.?

5. Jak se jmenoval husitský vojevůdce, který pocházel z Trocnova, jehož osoba na hoře Kotouč je znázorněna kalichem?

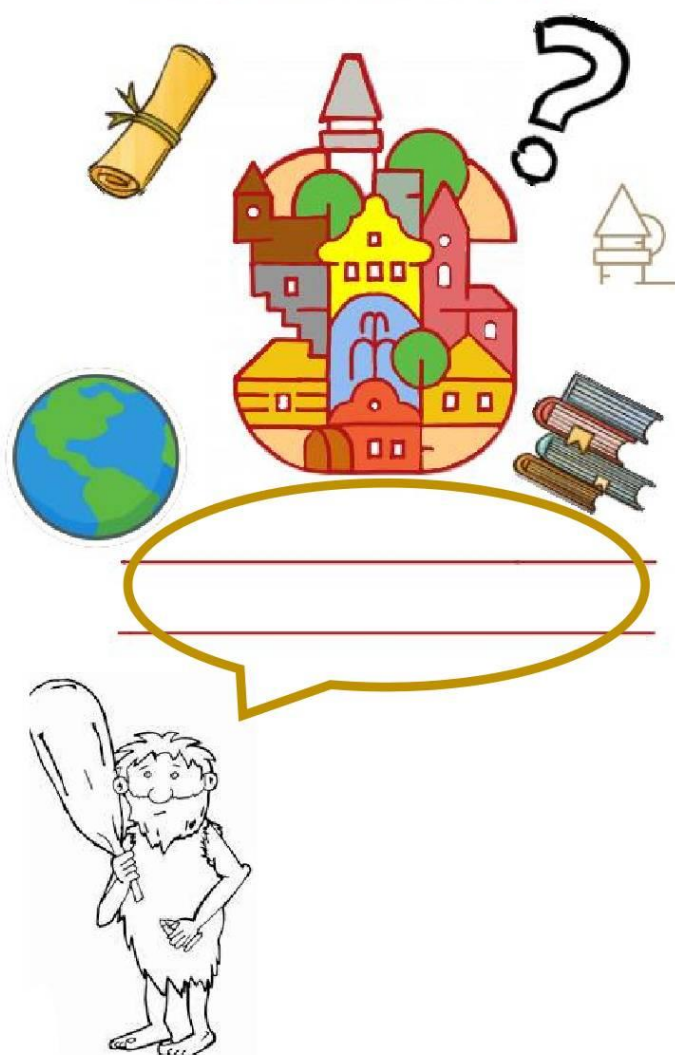
6. Jak se jmenoval spisovatel, jehož nejznámějším dílem jsou Staré pověsti české?

7. Jak se jmenoval český politik, historik, spisovatel, který je přezdíván: „Otec národa“ a je vyobrazen na české bankovce o hodnotě 1000 Kč?

Příloha č. 2: Štramberáček

Štramberáček

Milé děti,

Pračlověk většinou pobýval v jeskyních a pod převisy skal. Vyrážel na lov nebo sbíral lesní plody. Na našem území se vyskytoval před dávnými časy. Nežil v rodině, ale zakládal tlupy. Z přírodnin vyráběl ozdoby a šperky a tvořil i malby na skály. O způsobu jeho bytí vypovídají některé nálezy jeskynních obrazů a archeologické vykopávky. V našem městečku jsem už zůstal léta letoucí sám. Jmenuji se Arnošt Štramberský a mám jedno velké přání, a to stát se vydavatelem knižní brožurky pro děti o městečku Štramberk. Jak sami někteří víte naše město je nádherné a bohaté na historii, památky a tradice. Proto jsem již napsal část své knihy, kterou vám posílám po paní učitelce. I

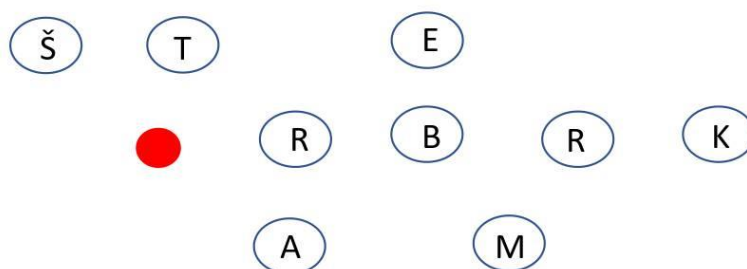

přesto, že zde žijí několik tisíc let v naší jeskyni Šipce, která je slavná v celém světě, stále jsem se nedokázal naučit dobře psát a číst, abych knihu mohl vydat a rozhlásit do celého světa, jak je úžasné žít v Moravském betlémě. Proto se na vás obracím s prosbou o pomoc. Potřeboval bych v knize doplnit vynechaná místa a splnit všechny úkoly v ní obsažené. Půjdete na vycházku s paní učitelkou, která vám vše během cesty vysvětlí. Vaší poslední zastávkou bude moje nádherné obydlí jeskyně Šipka, kde na vás budu netrpělivě čekat, zda budu moci svoji knihu vydat.

S pozdravem Váš Arnošt Štramborský

1. stanoviště: ZŠ Štramberk

Poloha obce

 Pomůžeš mi vyluští šifru? Už několik let nedokážu poznat světové strany. Pokud to dokážeš vyluští, poté tajenku zapište na úvodní stránku brožurky.

- Červená tečka představuje začátek. Postupuj od písmene k písmenu a to tak, že si vždy zapišeš zkratku světové strany podle směru, kterým jste šli. Rozvržení světových stran je stejné jako na mapě:

Řešení: SZ; V; JV; J; V; ZS; S; JV; V

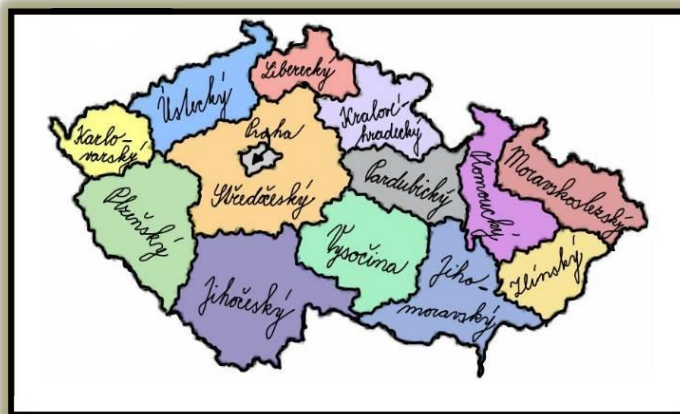
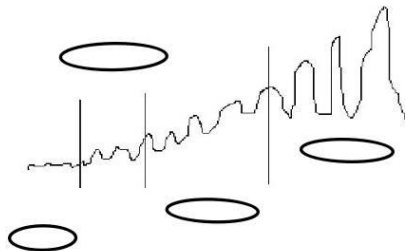
Pro správné odpovědi využijej mapy a plánky v této brožurce, které ti pomohou najít správné odpovědi na otázky!

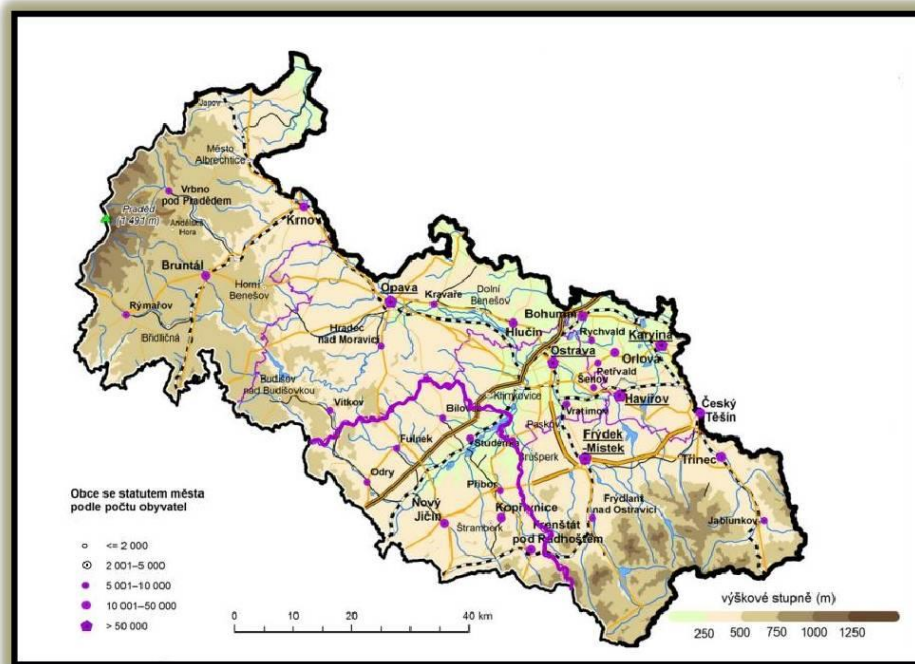

- Město Štramberk leží v kraji.
- Krajským městem tohoto kraje je.....
- Které kraje České republiky sousedí s Moravskoslezským krajem?
1.....,
2.....
- Zakroužkuj město Štramberk v mapě červenou pastelkou.
- Zjisti z mapy přibližný počet obyvatel ve městě Štramberk?.....
- V jakém výškovém stupni se nachází město Štramberk? (urči přibližně podle mapy)
- Vyber slovo, která se hodí k popisu krajiny naší obce (použij mapu!):
- Krajinu podle výškových rozdílů dělíme na **rovinu/pahorkatinu/vrchovinu/hornatiny**.

Přiřaď správně do obrázku:

Na slepé mapě Moravskoslezského kraje vybarvi žlutou barvou okres Nový Jičín (pomocí ti může tvar mapy).

Bonus: Co ti připomíná tvar vybarvené části?

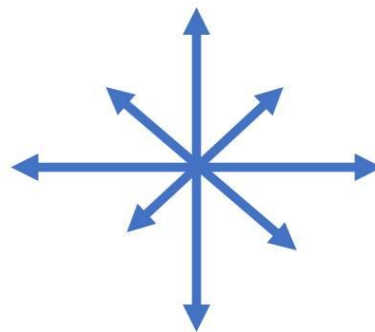
2. stanoviště: náměstí města Štramberk

Okolí města

Na náměstí budeš plnit úkoly bez pomoci paní učitelky. Tvým úkolem je, co nejlépe odpovědět na všechny otázky. Ve skupince budete mít rozchod na 20 min. Pokud si nebudeš vědět rady můžeš se poradit s osobami jdoucí okolo, prodavačů nebo paní z informačního centra. Buďte opatrní!

 Doplně správně do směrové růžice světové strany. Světové strany pojmenuj slovy i zkratkami. (S, J, V, Z, SV, SZ, JV, JZ)

 Vylušti přesmyčky blízkých měst. Urči světové strany od města Štramberk (využij mapu).
Poté spoj správný název se zajímavostí daných měst.

	Název	Světové strany
ŘÍBROP		
PŘIVNICEKO		
VÝON ČIJNÍ		
ŠFRENTÁT ODP ADŠTORHĚM		

Název tohoto města je stejný jako předmět, který denně využíváme.

Toto město je okresním městem všech zmíněných měst. Také je známé svým čtvercovým náměstím.

Na toto město shlíží slovanský bůh úrody Radegast.

V tomto městě se narodil známý československý atlet Emil Zátopek. Vyrábí se zde automobily značky TATRA.

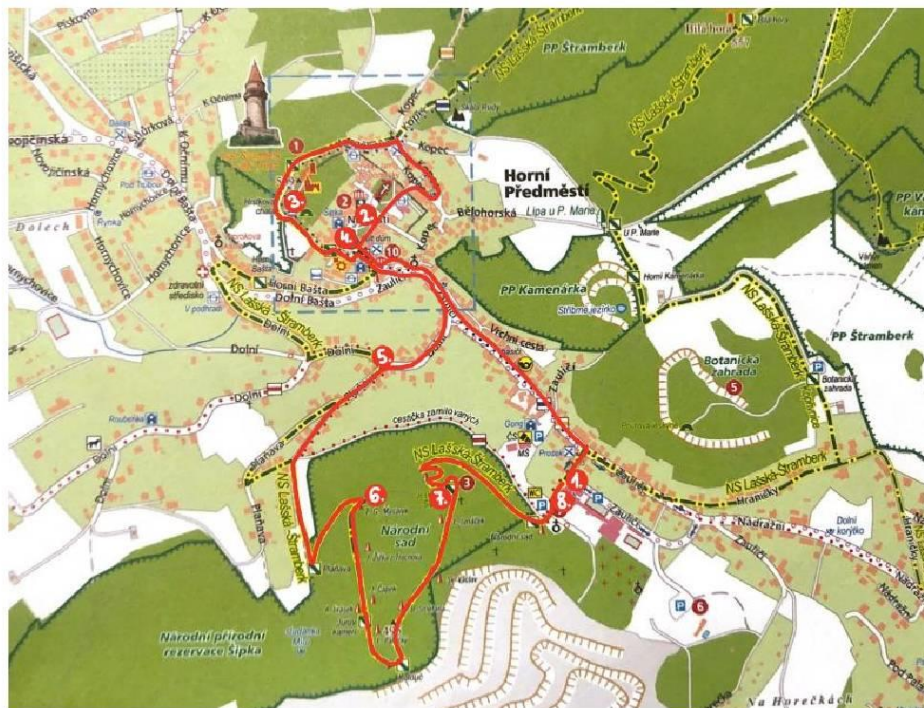

Bonus: Víš nějakou další zajímavost k vyluštěným městům?

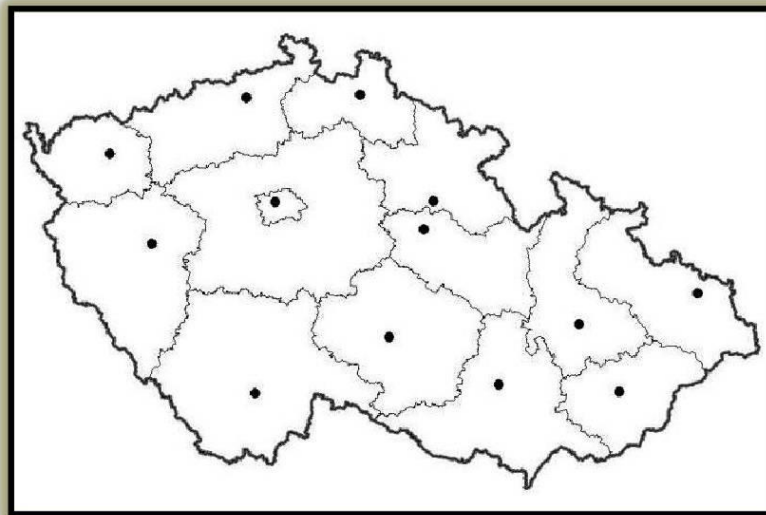

V plánu máš vyznačenou naši trasu. Pomocí provázku spočítej přibližnou délku naší trasy. Měřítko mapy je 1:10 000 (1 cm = 100 m). Počítej ze stanoviště do stanoviště, poté celou trasu sečti a zapiš výsledek do tabulky. Výsledek zapiš v km.

1. stanoviště	ZŠ Štramberk (start)	
2. stanoviště	Náměstí	Vzdálenost mezi 1. a 2. stanovištěm:
3. stanoviště	Štramberská Trúba	Vzdálenost mezi 2. a 3. stanovištěm:
4. stanoviště	Muzeum Zdeňka Buriana	Vzdálenost mezi 3. a 4. stanovištěm:
5. stanoviště	ulice Dolní, Plaňava	Vzdálenost mezi 4. a 5. stanovištěm:
6. stanoviště	Kotouč, bysty (T.G. Masaryk)	Vzdálenost mezi 5. a 6. stanovištěm:
7. stanoviště	Jeskyně Šipka	Vzdálenost mezi 6. a 7. stanovištěm:
8. stanoviště	ZŠ Štramberk (cíl)	Vzdálenost mezi 7. a 8. stanovištěm:
Celkem:		
<i>(Výsledek zapiš v km)</i>		

 Ve slepé mapě vybarvi Moravskoslezský kraj a vyznač v ní, kde přibližně leží město Štramberk?

 Kdo stojí v čele města Štramberk? Zjisti jméno této osoby?

 Kolik má naše město obyvatel? (zaokrouhli na stovky)

 Které tři významné památky města můžeš vidět z náměstí Štramberku? Zkus zjistit

1.

2.

3.

Levou polovinu městského znaku představuje erb starodávného českého rodu Benešoviců zavinutá stříbrná střela v červeném poli, kteří se zasloužili o výstavbu hradu Štramberk a pravá strana znázorňuje znak Moravy - stříbrná orlice v modrém štítu.

 Vybarvi správně znak Štramberku, popřípadě domaluj ho tak, aby byl správně.

Kuk, pořádně se rozhlédni po náměstí a určitě dostaneš nápovědu!

BONUS: Víš, kde ještě můžeš najít znak města Štramberk?

3. stanoviště: Štramberská Trúba

Historie obce

Milé děti,

před nepřáteli a rozmary počasí jsem se v jeskyni Šípce, i s ostatními pravěkými lidmi, skrýval již před více než 32 tisíci lety a začali jsme společně osídlvat toto území. Já a moje rodina pravěkých lidí jsme prvními obyvateli městečka. Bylo zde nalezeno také velké množství kostěných pozůstatků zvířat. Mezi nejzajímavější patřil nález kostí

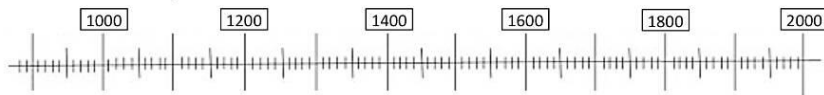
jeskynního medvěda, kterému po jistý čas jeskyně sloužila jako nora. Byly zde ale nalezeny i kosti lva, pakoně, srstnatého nosorožce nebo dokonce mamuta, který se do jeskyně dostal jako potrava. Dnes je Šípka obývána jen mnou a několika netopýry. Ale za nejdůležitější nález se v historii se považuje čelist mého neandrtálského syna Bertika, kterou objevil Vám dobře známý profesor Karel Jaroslav Mašek, a to v den mých narozenin 26. 8. 1880.

Díky této „Šipecké čelisti“ se o našem městečku mluví po celém světě. A jsem za to velice rád. Ale nebudeme předbíhat. Ještě před tímto velkým nálezem se stala spousta událostí, než se vybudovalo toto horské městečko. V první polovině 13. století se měl vystavět na hoře Kotouč kamenný hrad, ale jak pověst praví, co za den držitelé Moravy vystavěli, všechno během noci bylo rozmeteno a poboženo. Stavbu však překazili černí trpaslíci, jejichž brlohem byla černá díra, kde se ukrývali. Proto lidé vystrašení s pomocí šlechtického rodu Benešoviců v roce 1211 vystavěli štramberský hrad, který je starší než samotné městečko. Ale netrvalo tomu dlouho a 4. prosince 1359 markrabě Jan Jindřich Lucemburský povýšil toto podhradí na město Štramberk. To se celý den oslavovalo, tancovalo a hodovalo až do dalšího dne rána. Moc rád na tento den vzpomínám. Tímto dnem, vzniku města, se pro naše obyvatelé hodně přilepšilo. Měli jsme právo prodávat a péci chleba nebo také právo várečné, které zajišťovalo možnost vařit pivo. Dodnes tady máme pivovar s naším pivem „Ušákem“ a pivní lázně. To děti v každém městě nenajdete!

Na časovou osu vyznač data uvedené v textu.

Já popleta, myslím na pivo „Ušáka“, ale zapomněl sem vám říct jednu velmi důležitou událost. Víte, že Štramberk se proslavil voňavým cukrářským výrobkem? Jak se tento výrobek nazývá? Víte proč? Znáš pověst vztahující se k tomuto výrobku? Zkus ji ve zkratce napsat.

 Na časovou osu vyznač data uvedené v textu.

 Cukrářský výrobek se nazývá: _____

Pověst vypráví o

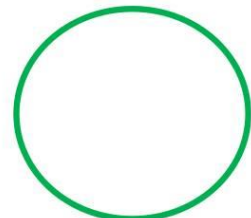
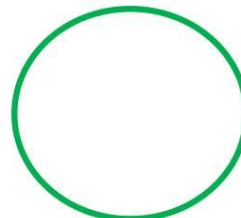
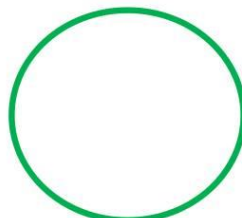
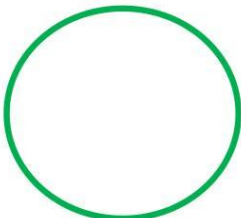
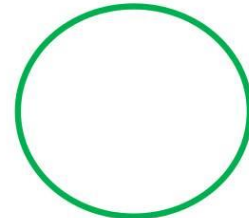
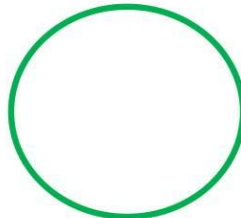
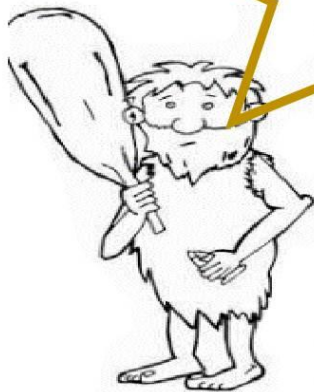
Byla tvoje předpověď správná?
Přečti si pověst.

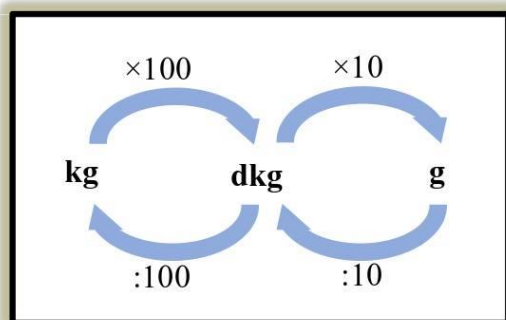
O Štramberských uších

Bylo zle, vypukla ukrutná vojna 8. května 1241 s Tatary. Odevšad se na Moravu hrnuly k jejich proudy, divoce jezdili na malých koních a všude plenili, loupili a ukrutně vraždili. Lidé s hrůzou pozorovali, jak v dálce hoří jedna vesnice za druhou. v nouzi nejvyšší utekli Štramberáci do temných a hlubokých lesů na vrchu Kotouči a tam se dobře opevnili. Ze všech stran byly strmé skály a jen po jedné straně vedla úzká klikatá cesta, přehrazena pokácenými stromy a dřevěnou hradbou. Tataři začali dobývat Kotouč. Jeden, druhý, třetí a další náporů obránci odvrátili, ale dobře cítili, jak jim síly docházejí. Nakonec se Tataři utábořili v rovině pod Kotoučem. Koho po lesích chytili, ať živého či mrtvého, tomu uřezali obě uši. Štramberkům bylo moc zle a začali se modlit k Bohorodičce, aby jim seslala pomoc. A tu se stal zázrak, v noci Panna Maria nechala spustit vodní podzemní proudy a ve strašlivé povodni se všichni Tataři pod Kotoučem utopili. Po boji našli v tatarském táboře mnoho naloupených cenností a také několik vaků s nasolenými ušima, které Tataři posílali svému chánovi, aby věděl, kolik křesťanů v bojích zabili. Na věčnou památku zázračné záchrany obyvatel Štramberku a také na připomínku ukrutností, které zde páchali Tataři, pečou ve Štramberku podivné pečivo lahodné kořeněné chutí ve tvaru stočených uší.

Za tvoji snahu a pomoc, dostaneš malou ochutnávku Štramberských uší se šlehačkou, které dostaly značku regionální potravina. Mňam. Pokud se budeš chtít dovědět tajný recept na pravé Štramberské uši dostaneš ho, ale musíš uhodnout alespoň 6 ingrediencí z tohoto receptu a umět správně převést jednotky hmotnosti abys sis jej mohl upéct i ty doma.

Převody jednotek hmotnosti:

$$600 \text{ g} = \quad \text{kg}$$

$$82 \text{ dkg} = \quad \text{kg}$$

$$10 \text{ dkg} = \quad \text{g}$$

Moje povídání ti pomůže.

Přiraď událost k danému letopočtu.

1. Tataři obklíčili vrchol hory Kotouč a okolní vesnice a snažili se vše dobýt.
2. Nález čelisti neandrtálského dítěte Karlem Jaroslavem Maškem.
3. Stavba Štramberského hradu za pomoci rodu Benešoviců.
4. Markrabě Jan Jindřich Lucemburský povýšil podhradí na město Štramberk.

1880

=

1359

=

1241

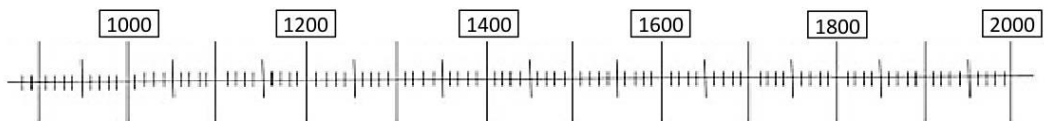
=

1211

=

Jsem tady už dlouho, ale čísla jsem se bohužel ještě nenaučil. Vyznačte na časovou osu důležité letopočty, jak šly za sebou.

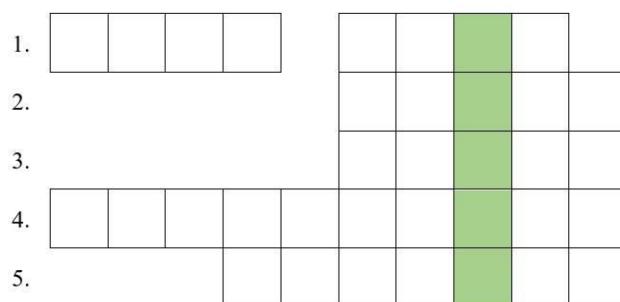

Na chvíli se zastavíme od psaní knihy a společně vystoupáme na pozůstatek hradní tvrze, ze které zbyla už jen vyhlídková věž, kterou můžete znát pod názvem Trúba nebo také je ji někdy přezdíváno Kulatina. Užijte si nádherný výhled do okolí našeho regionu.

KŘÍŽOVKA

1. Za dobrého počasí jde z věže vidět nejvyšší hora pohoří Beskyd. Její název si můžeš odvodit z vyjmenovaných slov po L. Slovo, které hledáš má význam holý, bez porostu, vlasů stromů.
2. Jestliže se chceme dostat až na vrchol vyhlídky musíme vyjít 166 dřevěných a železných _____?
3. Jak se jmenuje pozůstatek z hradní tvrze, která dnes slouží jako vyhlídková věž?
4. Uprostřed věže je místnost, která sloužila k potrestání provinilců, kde dotyční umírali žízni a hladem. Nazývá se _____.
5. Většina vojáků byla praváci a drželi meč v pravé ruce. Pro obránce hradu při dobývání bylo mnohem snazší a účinnější vést pohyb vnější stranou, kde nepřekáželo schodiště. Proto i schodiště v této věži je točité směrem _____.

Tajenka: Pozůstatku hradu je i dokonce někdy přezdíváno _____.

Víš proč nese Štramberk svůj název?

(V historii nesl hrad název německého původu a to Strallenberg, což v překladu znamená Bílá nebo Jasná hora.)

4. stanoviště: muzeum Zdeňka Buriana

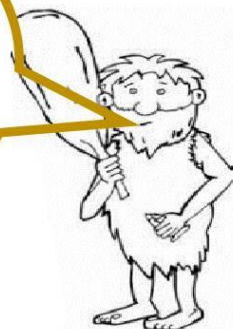
Osobnost města Štramberk

Znáš knihy Lovci mamutů, Vinnetou nebo Hoši od Bobří řeky? Můj nejlepší kamarád Zdeněk Burian má v našem městě muzeum. Vaším úkolem je navštívit jeho výstavu, vše si pořádně přečíst, prohlédnout a poté zaznamenat do naší knihy.

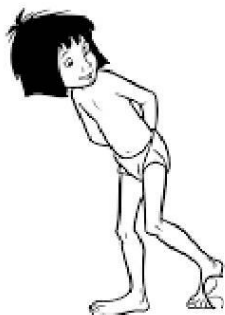

Zdeněk Burian strávil dětství na severu Čech, a to v Kopřivnici a Štramberku. Zdeněk Burian byl herec. Rád se toulal přírodou a psal o ní do svých knih. Zájem o pravěk v něm zanechaly místa jeskyně Šipka a město Kopřivnice. Díky výjimečného talentu ho přijali už brzy na Pražskou Akademii výtvarných umění a poté se vrátil do Štramberku, kde se začal živit jako ilustrátor. Ze začátku ilustroval časopisy, ale poté mu přišlo několik nabídek. Ilustroval například knihu od Jaroslava Foglara, a to Hoši od Bobří řeky nebo Lovci slonů od Eduarda Štorcha. Pravěké lidi a pravěká zvířata maloval s velkou oblibou a snažil se je co nejvíce napodobit tak, aby vypadaly jako skutečné. Na jeho počest je po něm pojmenovaný dinosaur – Burianosaurus.

Najdi a oprav chyby v textu (5). Za každou opravenou chybu si vybarvi jednu postavu, kterou ilustroval Zdeněk Burian.

Mauglí

Old Shatterhand

Vinnetou

Robinson

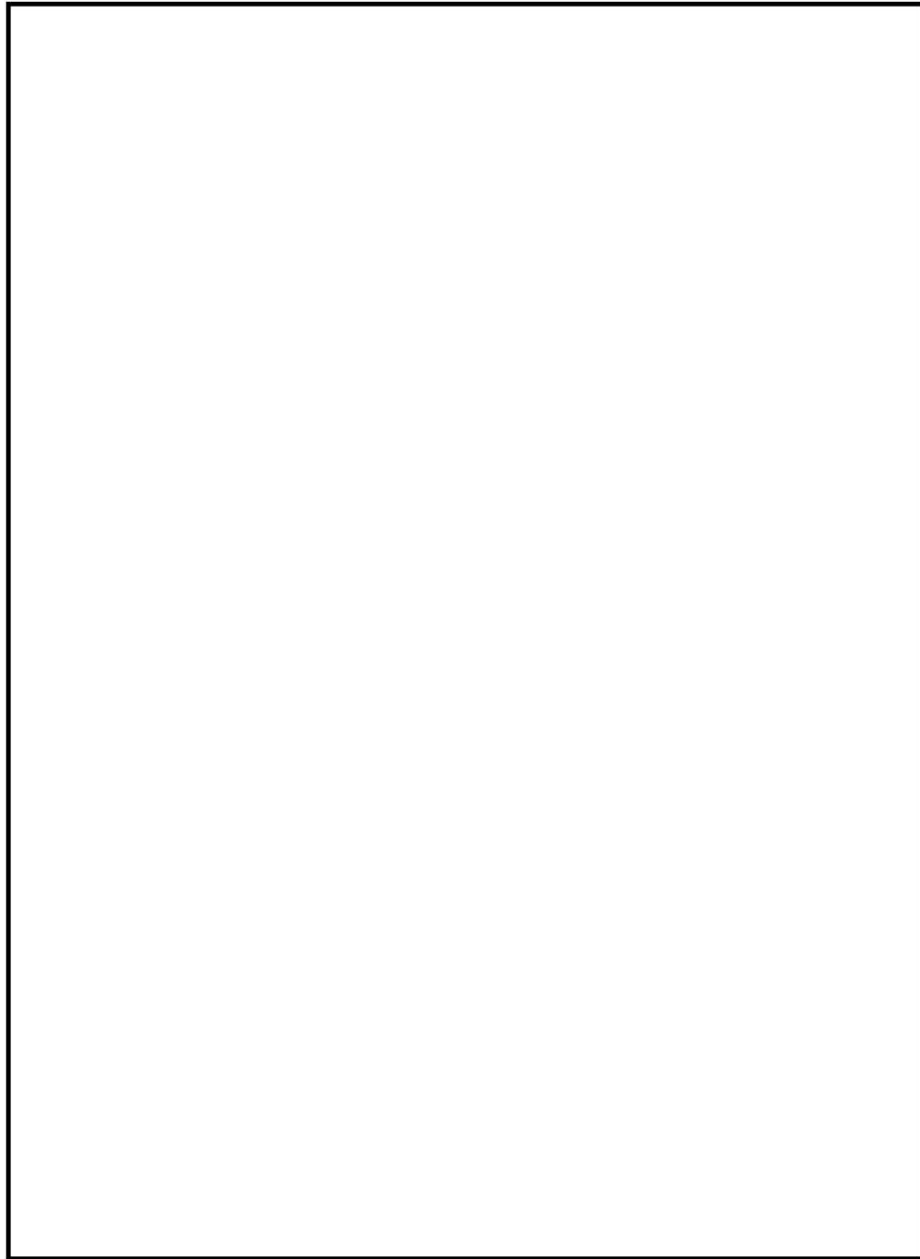

Tarzan

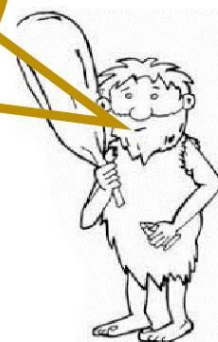
Staň se na chvíli ilustrátorem a namaluj svého pravěkého hrdinu.

5. stanoviště: Roubenky

Obydlí měšťanů

Teď se vydáme společně do ulic Plaňava a Dolní. Jak jste si děti mohly všimnout, Štramberk je proslulý svojí tradicí a to konkrétně ve výstavbě dřevěných chaloupek, které naše město dělají ještě útulnější a krásnější.

V těchto ulicích je několik roubenek. Zapiš si jejich čísla popisné.

Nyní proběhne krátká beseda se stavitelem těchto roubenek.

Pro zvědavce:

Roubenka je stavba, jejíž stěny jsou zbudovány technikou roubení. Trámy, kladené vodorovně na sebe, jsou v rozích spojovány různými typy tesařských vazeb. Původně se používaly jen mírně přitesávané kmeny (někdy také vůbec), až později se prosadily trámy hraněné, zaručující lepší soudržnost stavby. Typickým prvkem roubených staveb je hliněný výmaz ve spárách mezi trámy, který byl na povrchu opatřen vápenným nátěrem.

Poslouchal si dobře?
Dokážeš odpovědět na
tyto otázky?

 Jak se jmenuje krytina střechy na roubence?

 Víš z jakého přírodního materiálu je vyroben došek a šindel?

 Spoj správně pojem s nápovědou a obrázkem.

je dřevěná destička, široká 8 až 15 cm a dlouhá 50 až 60 cm.

je zhotovený ze 110 až 140 cm dlouhé rovné slámy či rákosí

DOŠEK

ŠINDEL

 Ve skupinkách zkuste postavit roubenku z přírodních materiálů v lese.

6. stanoviště: vápencový vrch Kotouč *Stezka sedmi velikánů našeho národa*

Nyní stojíte před jedním z nejvýznamnějších velikánů našeho národa. Dobře si zapamatujte podobu jejich bust!

 Doplně důležité informace vztahující se ke každému z nich.

1. Tomáš Garrigue Masaryk.

- byl první _____ prezident.

Vzpomeneš si na některé ze státních symbolů?

2. František Palacký

- byl historik, spisovatel, politik, jemuž se přezdívá Otec národa.

Na které bankovce je vyobrazen?

3. Alois Jirásek

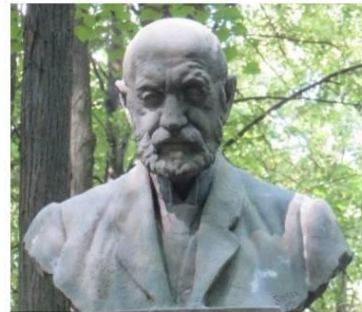
- byl český spisovatel.

Jak se jmenuje sbírka pověstí od Aloise Jiráska?

Znáš některou jeho pověst?

4. Kalich

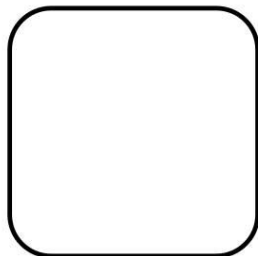
Koho zobrazuje tento kalich?

(Nápověda: Byl to husitský vojevůdce, který pocházel z Trocnova)

Co měli husité na své vlajce, znaku?

Namaluj:

Na stezce velikánu uděláme krátkou zastávku ve vápencovém lomu, ve kterém se těží vápenec od roku 1881. Poté zde byla vybudována první vápenka Kotouč, která byla velmi důležitá pro bohatý průmysl ve Štramberku.

5. Bedřich Smetana

Kdo to byl Bedřich Smetana?

Jak se jmenuje jeho významná skladba, pojmenovaná podle české řeky?

6. svatý Václav

Proč je významný?

Kdy má svátek?

Napiš, jak zemřel.

7. Leoš Janáček

- byl hudební skladatel, který měl k městečku Štramberk velice blízko a chodil zde odpočívat se svojí manželkou.

Kde se narodil?

Jak se nazývá jeho známá opera podle zvířete, které běží k Táboru?

7. stanoviště: jeskyně Šipka

Zde domov můj

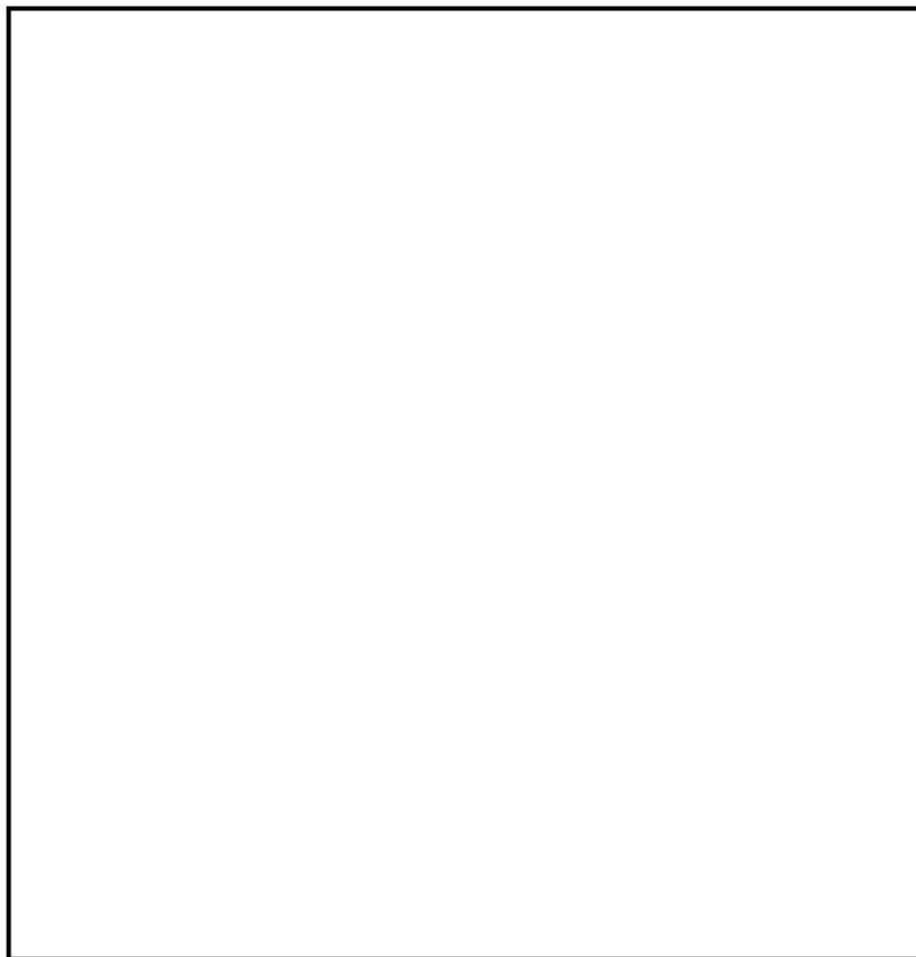
Dorazili jste do mého domu, do jeskyně Šipky. Jak jste si mohli všimnout, můj domov je velice významnou dominantou pro Štramberk. Během cesty jste mohli zaznamenat několik poznatků proč je tato jeskyně tak významná.

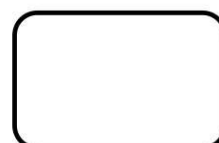
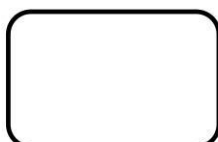
Napiš 5 vět o jeskyni Šipce.

Namaluj 3 obrázky týkající se jeskyně Šipky.

Kdo si myslíš, že měl jeskyni Šipku nejraději? Zdůvodni proč pomocí 3 podstatných jmen.

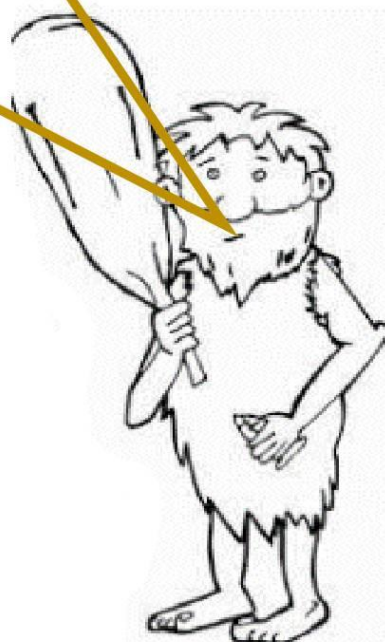
Děkuji vám za pomoc. Už několik tisíc let se těším na okamžik, že někdo tuto krásnou trasu dokončí a pomůže mi správně vyplnit brožurku, aby i ostatní děti mohly poznat městečko Štramberk a jeho okolí.

Je brožurka připravena k tisku?

Nyní vás čeká oslava v mém domě a za odměnu si můžete projít Jezevčí díru v mé jeskyni a zůstat na ochutnávku mamutího masa!

Děkuji vám za vše a posílám vám tajný recept na štramberské uši.

Váš Arnošt Štramberský

Štramburské uši

6 vajčiek

600 g cukru

250 g medu

1 kg hladkej múky

1 prášok do pečiva

Koření: 2 lžičky skořice

2 lžičky kardamónu

2 lžičky anýzu

1/2 lžičky nového koření

1/2 lžičky kúču

1/2 lžičky perníkového koření

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Jana Cupáková
Katedra:	Katedra primární a preprimární pedagogiky
Vedoucí práce:	Mgr. Alena Vavrdová PhD
Rok obhajoby:	2023

Název práce:	Téma regionu ve výuce na 1. stupni ZŠ - Štramberk
Název v angličtině:	Regional Education at Primary School - Štramberk
Anotace práce:	<p>Tato diplomová práce zkoumá a porovnává efektivitu organizačních forem vlastivědné vycházky a frontální výuky v rámci vzdělávací oblasti Člověk a jeho svět, v tematickém okruhu Místo, kde žijeme – můj region, zaměřené na město Štramberk. Hlavním cílem práce bylo zjistit, zda znalosti žáků 4. ročníku základní školy, získané prostřednictvím formy vlastivědných vycházek, jsou větší než formou frontální výuky. Výzkumu se zúčastnily dvě základní školy – Základní škola Štramberk a Základní škola svaté Zdislavy Kopřivnice. Žáci ZŠ Štramberk absolvovali výuku formou frontální výuky, žáci ZŠ svaté Zdislavy Kopřivnice formou vlastivědné vycházky. Pro vyhodnocení bylo využito vstupních a výstupních testů a následné porovnání výsledků. Ve výstupních testech dopadli lépe žáci ZŠ svaté Zdislavy Kopřivnice, můžeme tedy tvrdit, že organizační forma vlastivědné vycházky se jeví více efektivnější v , než organizační forma frontální výuky.</p>
Klíčová slova:	Region, regionální vlastivěda, vlastivědná vycházka, frontální výuka, didaktický test, město Štramberk

Anotace v angličtině:	This thesis examines and compares the effectiveness of the organizational forms of the geographical walk and frontal teaching within the educational area Man and his world, in the thematic area The place where we live - my region, focused on the town of Štramberk. The main aim of the study was to find out whether the knowledge of pupils of the 4th year of primary school, acquired through the form of geographical walks, is greater than the form of frontal teaching. Two elementary schools participated in the research - Štramberk Elementary School and St. Zdislava Elementary School in Kopřivnice. The pupils of Štramberk Primary School were taught in the form of frontal lessons, while the pupils of St. Zdislava Primary School in Kopřivnice were taught in the form of a geographical tour. The evaluation was based on pretest and posttests and subsequent comparison of results. In the posttests, the pupils of the St. Zdislava Kopřivnice Primary School performed better, so we can say that the organisational form of the geographical walk appears to be more effective than the organisational form of frontal teaching.
Klíčová slova v angličtině:	Region, regional studies, geographical walks, frontal teaching, didactic test, town Štramberk
Přílohy vázané v práci:	Příloha č. 1: Didaktický test Příloha č.2: Štramberáček
Rozsah práce:	75 stran + 33 stran příloh
Jazyk práce:	Čeština